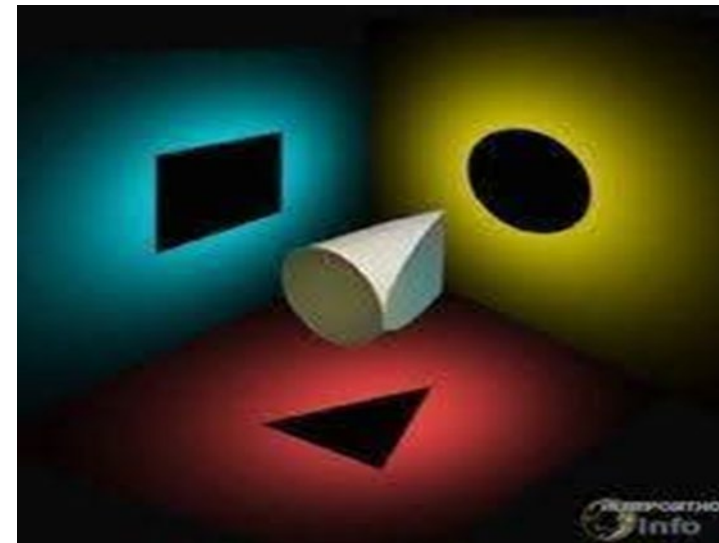
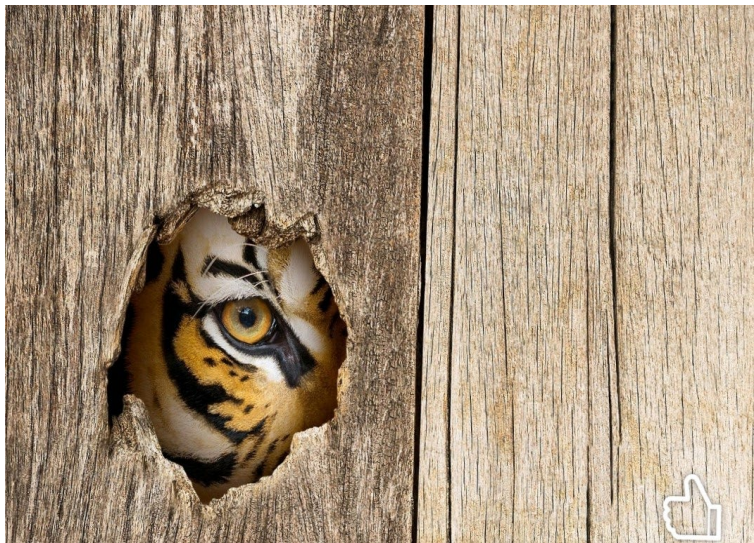

Planeerimine ja muutunud maailm

Raivo VARE

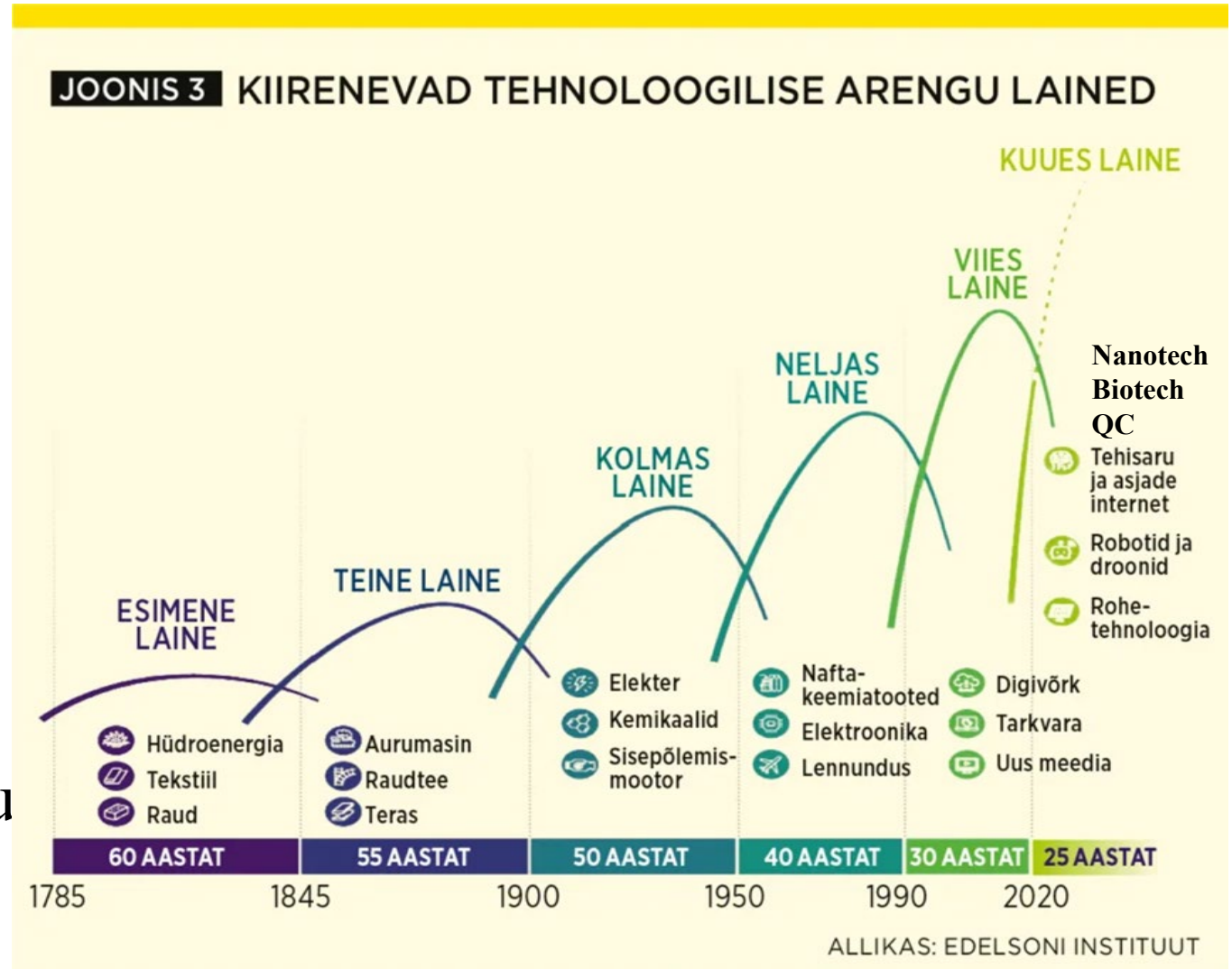
Tartu planeerimiskonverents 15.05.2025

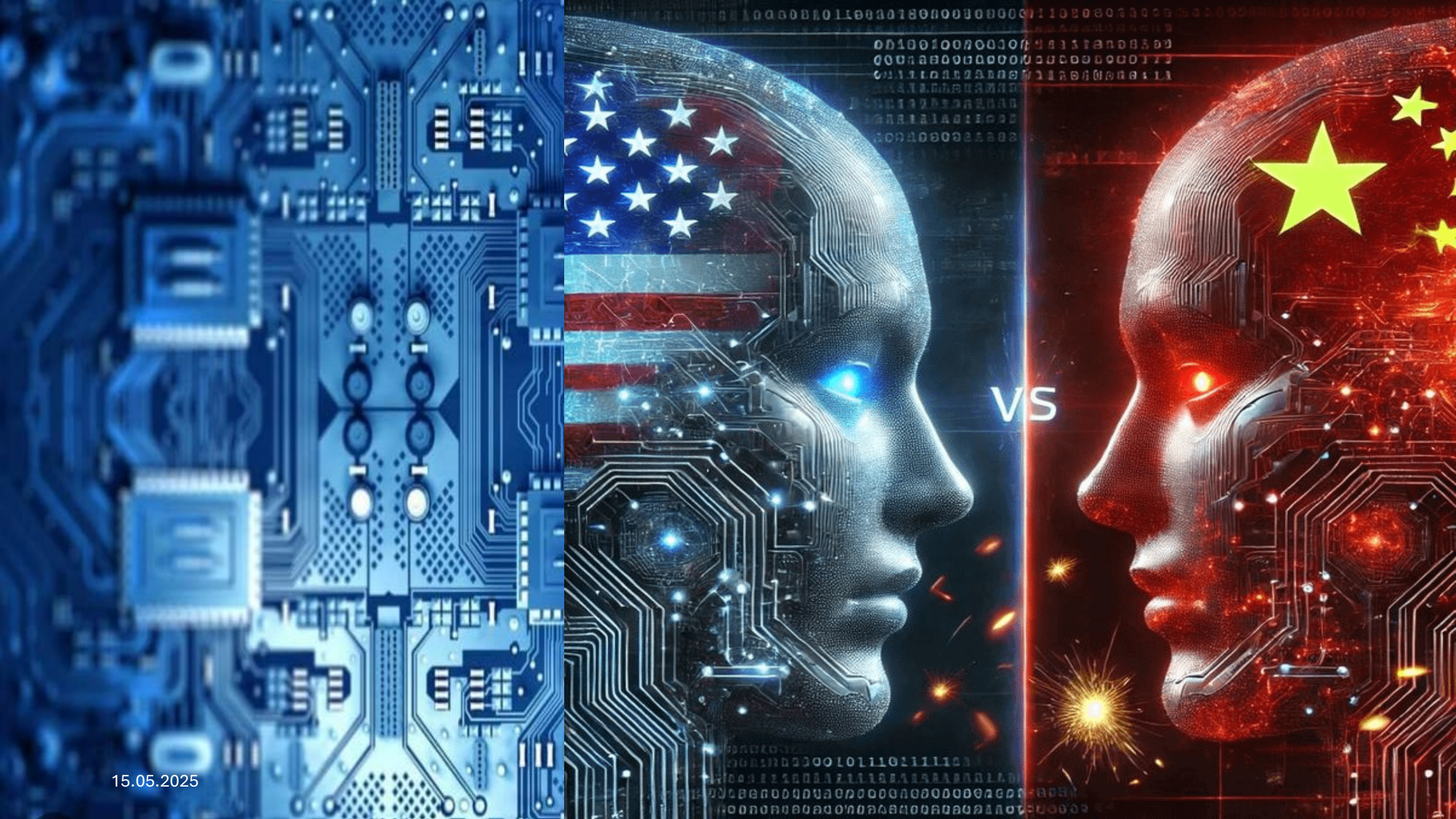
1. Maailm kulgeb tsükliliselt ja eesolev kriisikümnend

Majandusarengu tsüklilisus

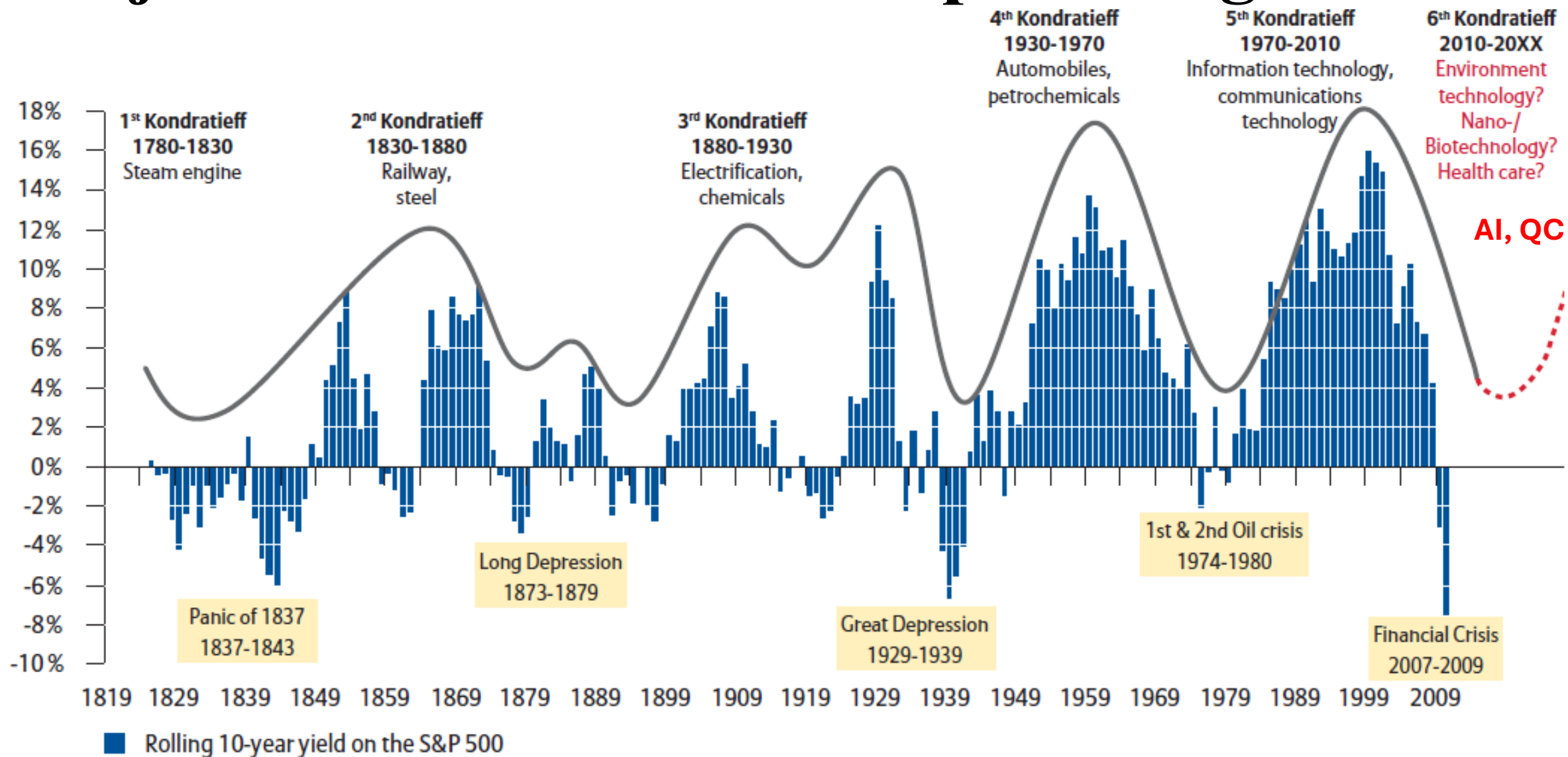
Vene majandusteadlase **Nikolai Kondratjevi** teooria tööstusrevolutsiooni järgse majanduse tsüklilisest arengust, mis on tihedalt seotud tehnoloogilise revolutsiooni lainetega

=>majandusteadlane **Joseph Schumpeter** pakkus üha lüheneval tsüklilisusel põhineva teooria innovatsiooni lainelise arengu kohta

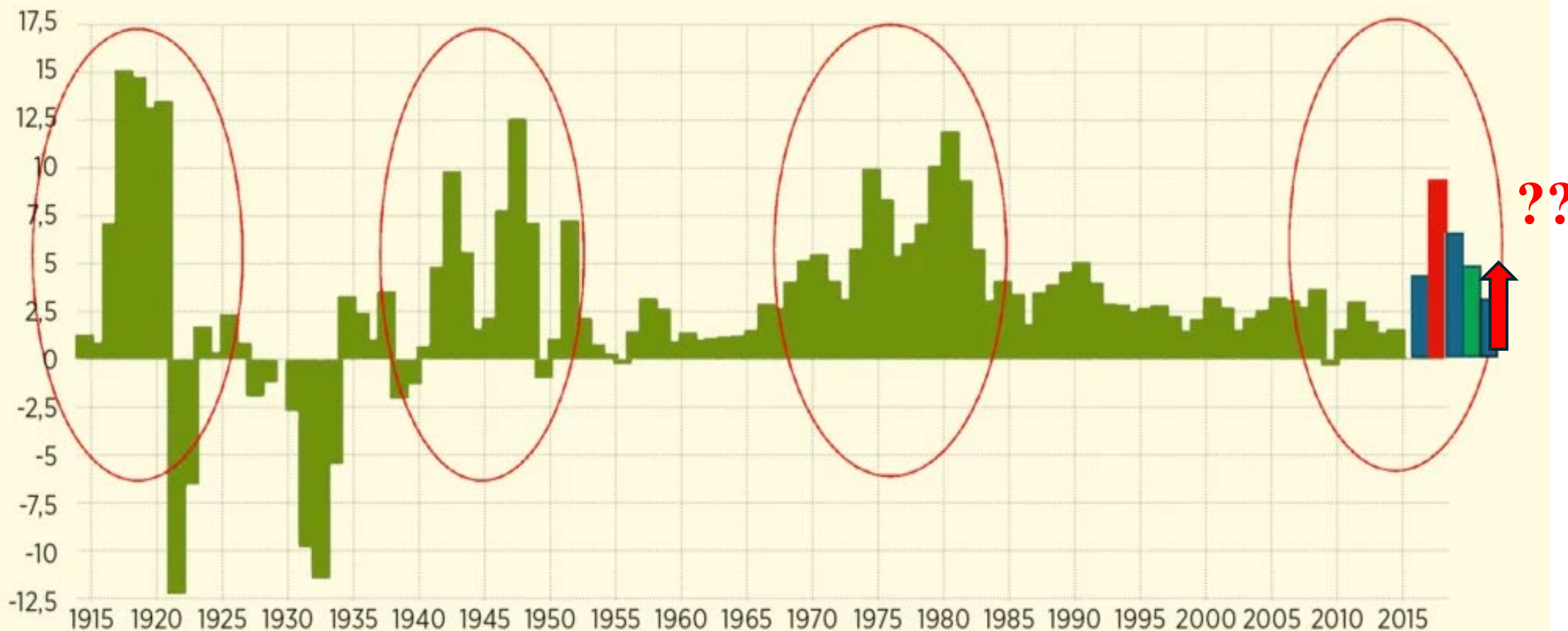

Majandustsükliid on seotud poliitikaga...

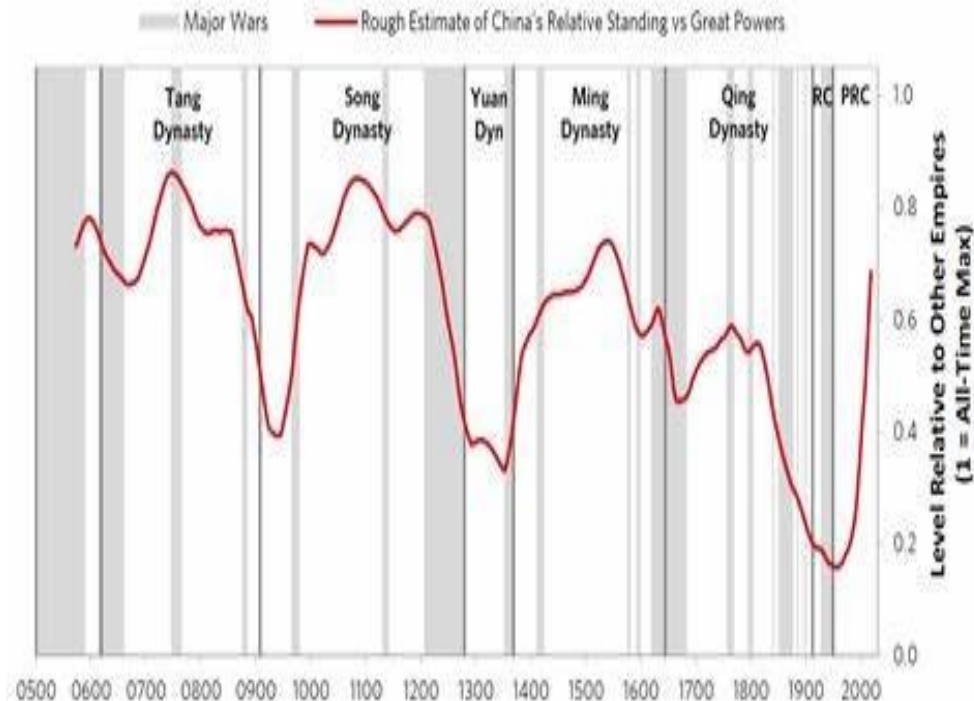
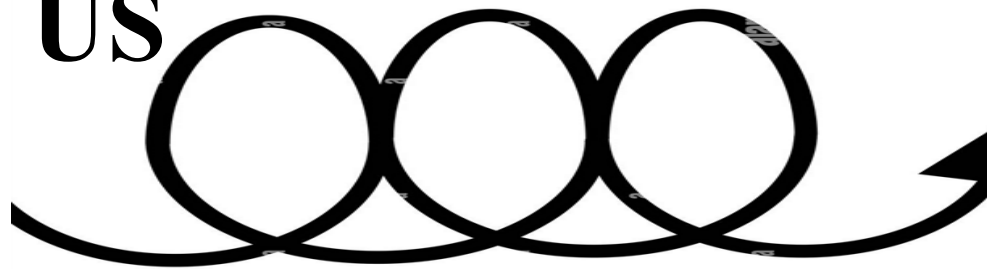
Majanduse tsüklilisus on seotud poliitikaga/kriisidega

JOONIS 5 USA INFLATSIOONI NÄITAJAD ALATES 1913. AASTAST

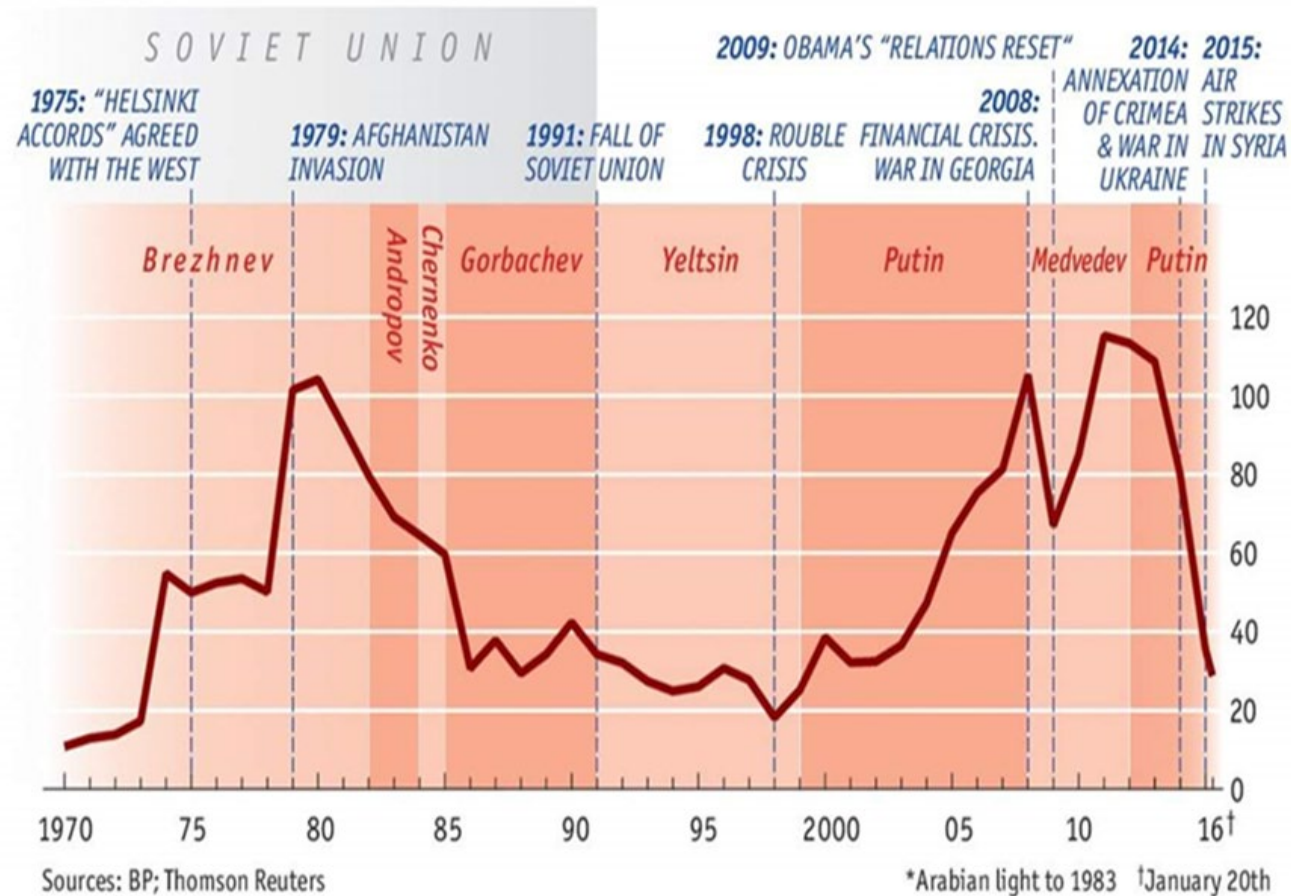
Tsüklilisus on igal pool

US

Soviet/Russian political history v oil price

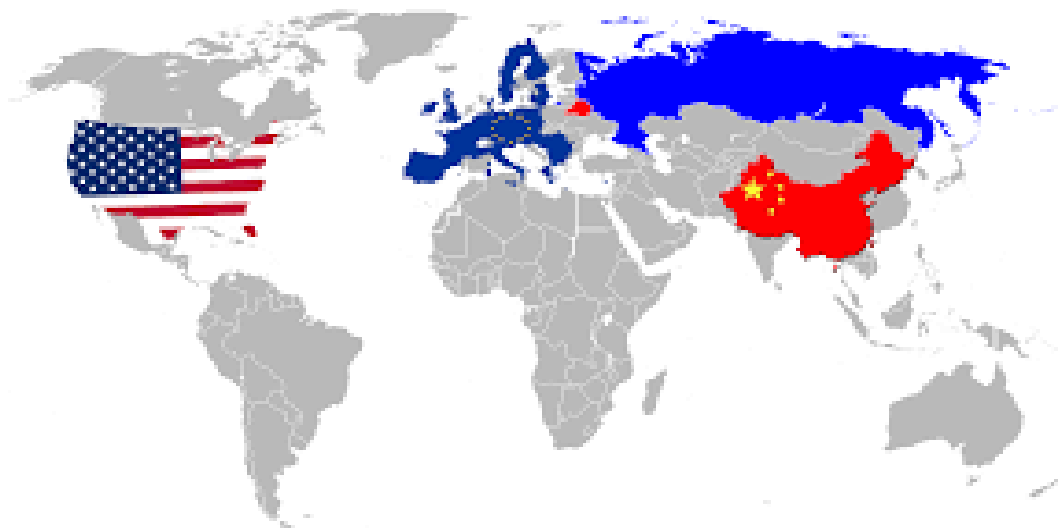
Brent crude* oil price per barrel, \$, 2013

Economist.com

Uus geopoliitiline reaalsus – muu on detailid

Sõjalis-poliitilised võimukeskused

Majanduslikud võimukeskused

Senine nurgakivi

Thukydidesse Lõksu olukord

Sinna otsa veel Venemaa

HIERARCHY OF POLYCENTRIC WORLD

ИМЭМО 2011. Стратегический глобальный прогноз 2030

15.05.2025

MULTI-POLAR future?

- USA / EU wane, BRIC power grows.
- regional spheres of influence

Hiinale
sobib
esialgu

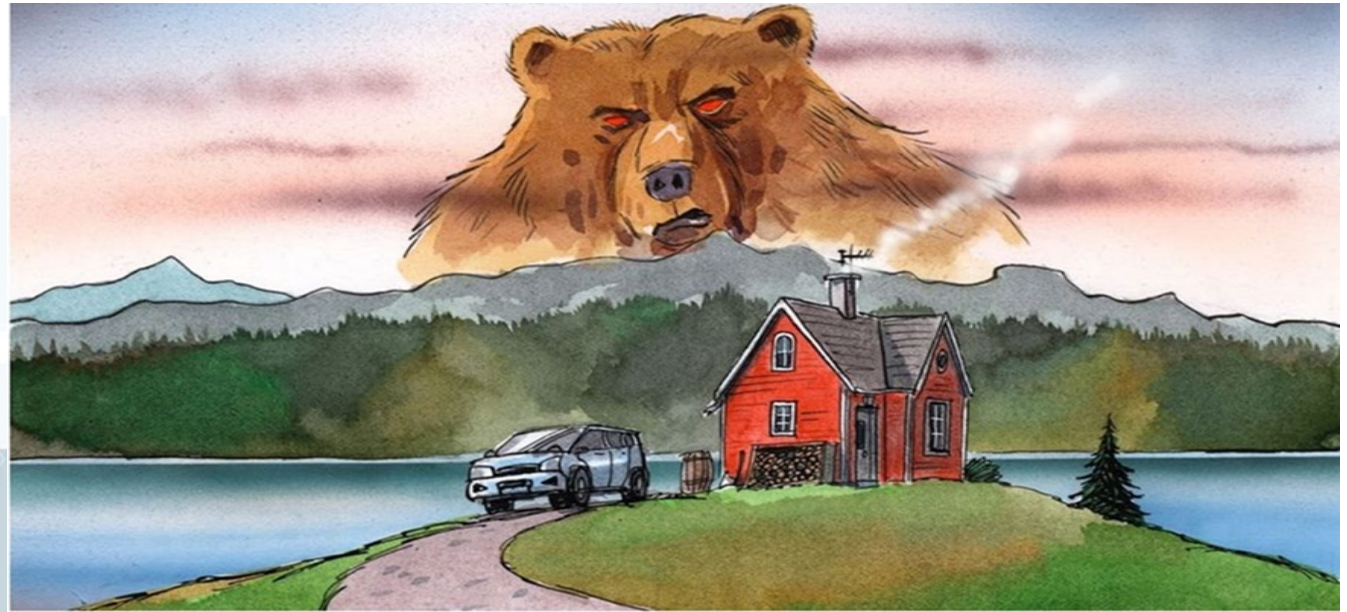
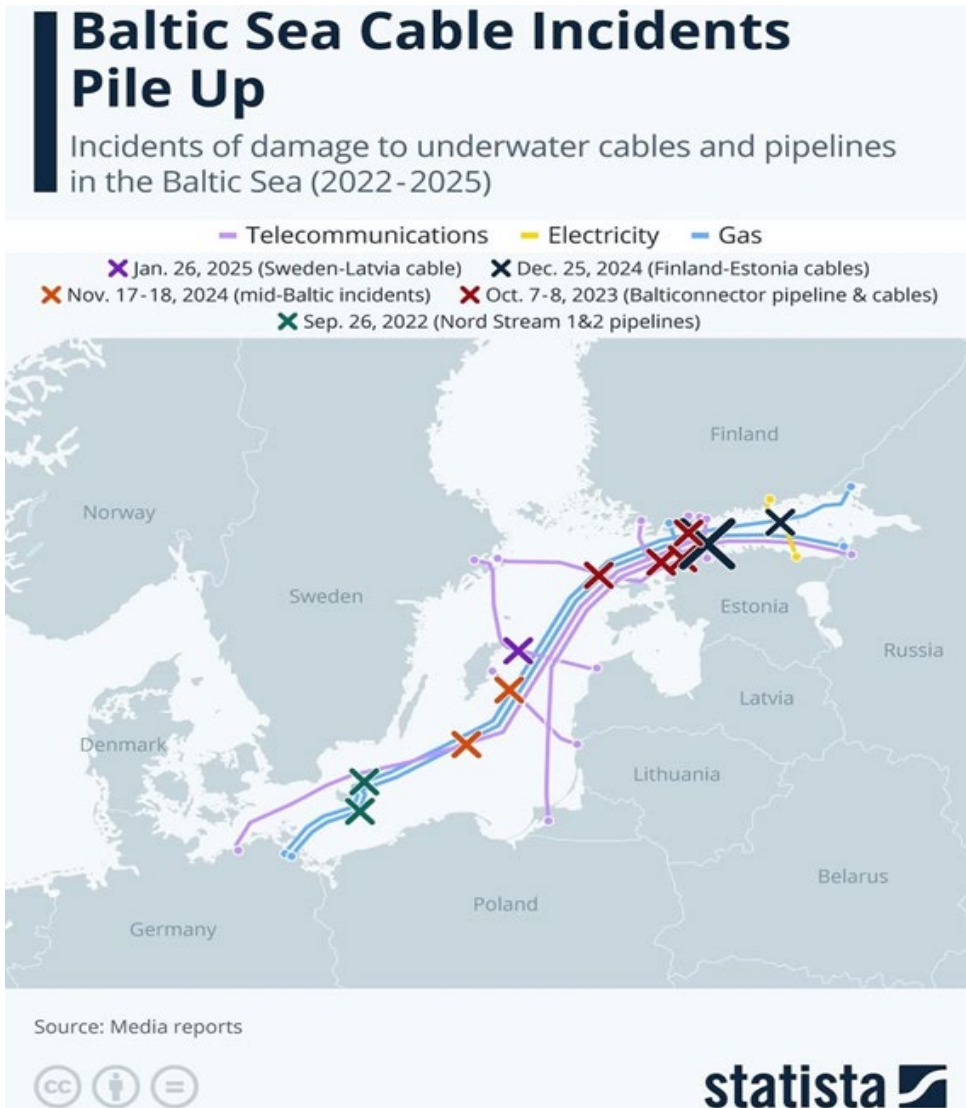

RV/Tartu planeerimiskonverents

Sõja lõpu stsenaariumid

- Võimalikud variandid:
 1. **Vaherahu koos rahulepinguga/** võimalik ainult ukraina arvelt
 2. **Vaherahu, kuid ilma rahulepinguta/** Korea mudel – pingete säilitamine pikaks ajaks
 3. **Ainult vaherahu/** sõja jätkumine varem või hiljem
 4. **Vaherahuni mittejõudmine/kurnamissõja jätkumine**
- Esimesed kaks annavad võimaluse majandusele ja investeringuteks/turuks suures riigis ja ka mujal regioonis
- Kaks viimast eriti halvad UA jaoks, aga ka kogu KIA regioonile!

Dekaadiks mure...

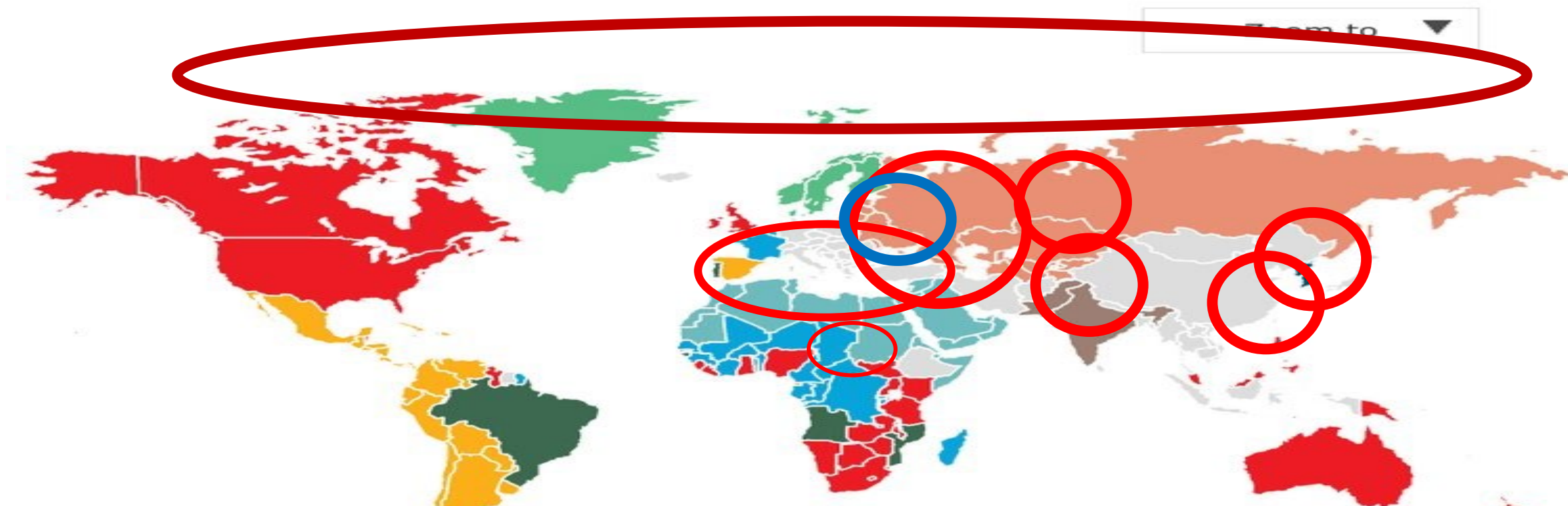
- Provokatsioonid ja hübriid- sõda, sh. lisaks propagandale ka kaudes vormis a'la avariid ja õnnetused => valmisolek!
- Kõik see provotseerib ebakindlust ja mõjutab inimeste investeerimisotsuseid ja üldist käitumist, sh. tarbijana
- Peletab häid välisinvestoreid
=> makroprobleem!

Venemaa mõjude ja Eesti arengu stsenaariumid

- Sisekaitseakadeemia autorite kollektiivi raportis [«Venemaa võimalike arengusuundade mõjust Eesti julgeolekule»](#) toodud neljast stsenaariumist esimene, **baasstsenaarium** ei näinud ette sisulist Venemaa kursimuutust, neljas vaatles Venemaa kujunemist **autokraatlikuks suurvõimuks** ja teine selle **lagunemist neljanda smuta käigus**.
- Kõik need kujutasid ohtu meile kui piiririigile. Ja vaid üks, autorite arvates kõige ebatõenäolisem stsenaarium, kus **vahetub poliitiline eliit ja Venemaa demokratiseerub**, oli meile soodsaks variandiks.
- Selleks on aga vaja **7D revolutsiooni Venemaal**: demilitariseerimine, denukleariseerimine, detsentraliseerimine, demokratiseerimine, dekommuniseerimine, destaliniseerimine ja deputiniseerimine => kas on jõukohane lähiajal??

Aga kui ka see stsenaarium käivitub, mis võtab aega 2+ inimpõlve, on ikka ohud

Geopoliitilise konflikti tsoonid ka pärast seda sõda

Geopoliitilise tippmängijana peavad riigid osalema märgitud konfliktitsoonides mingis rollis ikka

Sources: CIA World Factbook; Ethnologue;
The Economist

Uus väljakutse Euroopale

Kõik kuulsid 14.mail testi – kas ilmaasjata?

Geopoliitiliste mõjurite efekt

- Geopoliitilistel põhjustel on paratamatu suurema ühiskonna ressursi kulutamine kaitsele ja kriisidega toimetulekule
- See maksab: riigikaitse, elanikkonnakaitse, logistikaja taristu eriolukorra-kõlbulikkus => igati seotud planeerimistegevusega: kaitserajatiste väljaehitamine, kommunikatsioonide võimekus, tihelinna läbipääsetavus (klaasfassaadide ja varemete langemise probleem!), varjumise võimalused (varjendite probleem!), evakuatsiooni teed ja sihtobjektid, liikuvuse reguleerimine ja kommunikatsioonide toimise kriisikindluse tagamine, elanikkonna esmavajaduste kindlustamise süsteemid (poed, kütusejaamad, elektrivarustuse dubleeritus ja autonoomsus, rahandussüsteemi ning info- ja kommunika-tsioonisüsteemide toimepidevus, toidu-, meditsiini- jmt. abi ning haridussüsteemi kohandatus jne.
- **Ukraina sõja kogemuse analüüs ja ärakasutamine !!!!**

Kriisikümnend 1

- Nii majandustsüklilistel, looduslikel kui geopoliitilistel põhjustel **tagasi minekut olnusse EI TULE!**
- Ees ootab uuele korrale üleminekuetapp, mis alati on seotud segaduste, ebastabiilsusega ja kriisidega
- Osa kriisidest tuleb ettenähtavalt, osa **hallide ninasarvikutena** ja osa **mustade luikedena**. Igaüheks neist valmistumine eeldab erinevat tegevuse sisu ja rõhuasetusi – **planeerimistegevus ei saa ignoreerida ja jätkata nii, nagu midagi poleks muutunud!!**

Kriisikümnenend 2

- **Kriisid:** sõda, looduskriis (meil kliimasoojenemisest kasu, v.a. vihmause suurenemine → liigvee ärajuhtimise võimekus peab kasvama!), tehnogeenne katastroof, küberründed, energiavarustatuse heitlik kvaliteet/kättesaadavus ja lisana hirmus hind
- Riskide maandamine mudelina eeldab ALATI vastavaid **ennetavaid tegevusi:** õppimist, prognoosimist, planeerimist, struktuuride loomist, füüsilist valmistumist, varude soetamist, väljaõpet, koostöö võimestamist, psühholoogilist ettevalmistust jne.

2. Eesmärk ja raamistik täna Eestis

Meie eesmärk?

Peamine eesmärk peaks olema:

1. Heaolu kasv

2. Tasakaalu tekitamine ja hoidmine ühiskonna ja indiviidi elukorralduses

- **Rõhuasetused heaolu ja tasakaalu saavutamise teedel erinevad
-> majandusliku heaolu kasv läbi majandusarengu**

vs.

eluviisi-põhine keskkond

- **Segavad faktorid on välised ja objektiivsed – makrokeskkond majanduslikult ja geopoliitiline keskkond igas kontekstis**

Mis on oluline (lihtsustatult)?

Kus elavad inimesed? Ja kus nad tahavad elada?

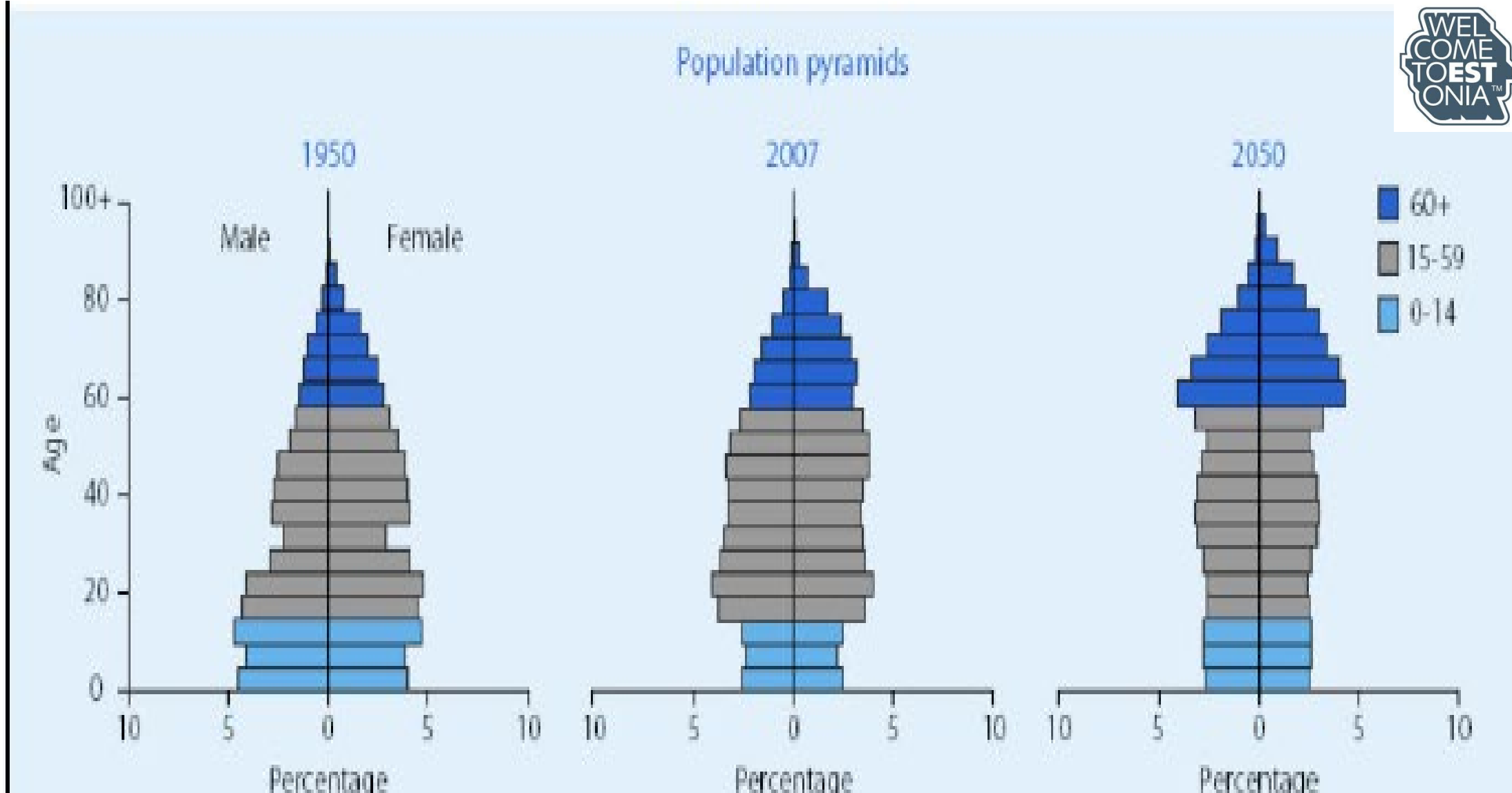
Inimesed liiguvad sinna kus on:

- **Töö**
- Alternatiivne fookus – **elukeskkond/eluviis**
- **Laste** kasvukeskkonna, hariduse ja huvitegevuse võimalused
- Paremad **elutingimused** (erinevad ootused), kogukondlik aspekt ja hea **ühendus**

Tulemus: Eesti ebaühtlus, mis kasvab

Demograafiline väljakutse

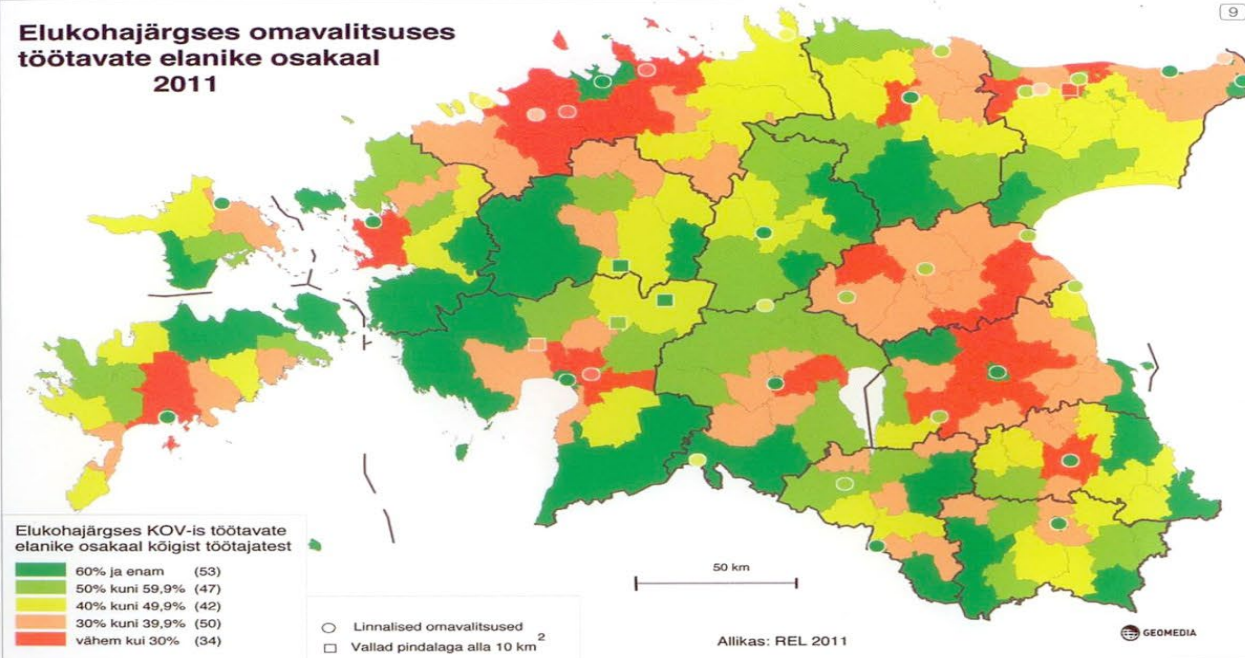

Töökohtade ebapiisavus KOVides

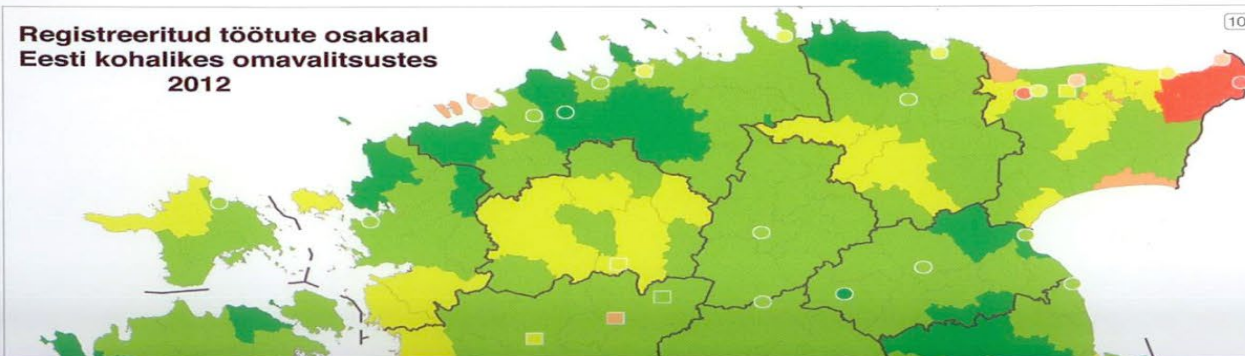
KOHALIKE OMAVALITSUSTE VÕRDLUSATLAS. EESTI JA ROOTSI 12 PILTI

18

**Elukohajärgses omavalitsuses
töötavate elanike osakaal
2011**

**Registreeritud töötute osakaal
Eesti kohalikes omavalitsustes
2012**

Elukohajärgses omavalitsuses töötavate elanike osakaal

Pilt 9. Elukohajärgses omavalitsuses töötavate elanil osakaal

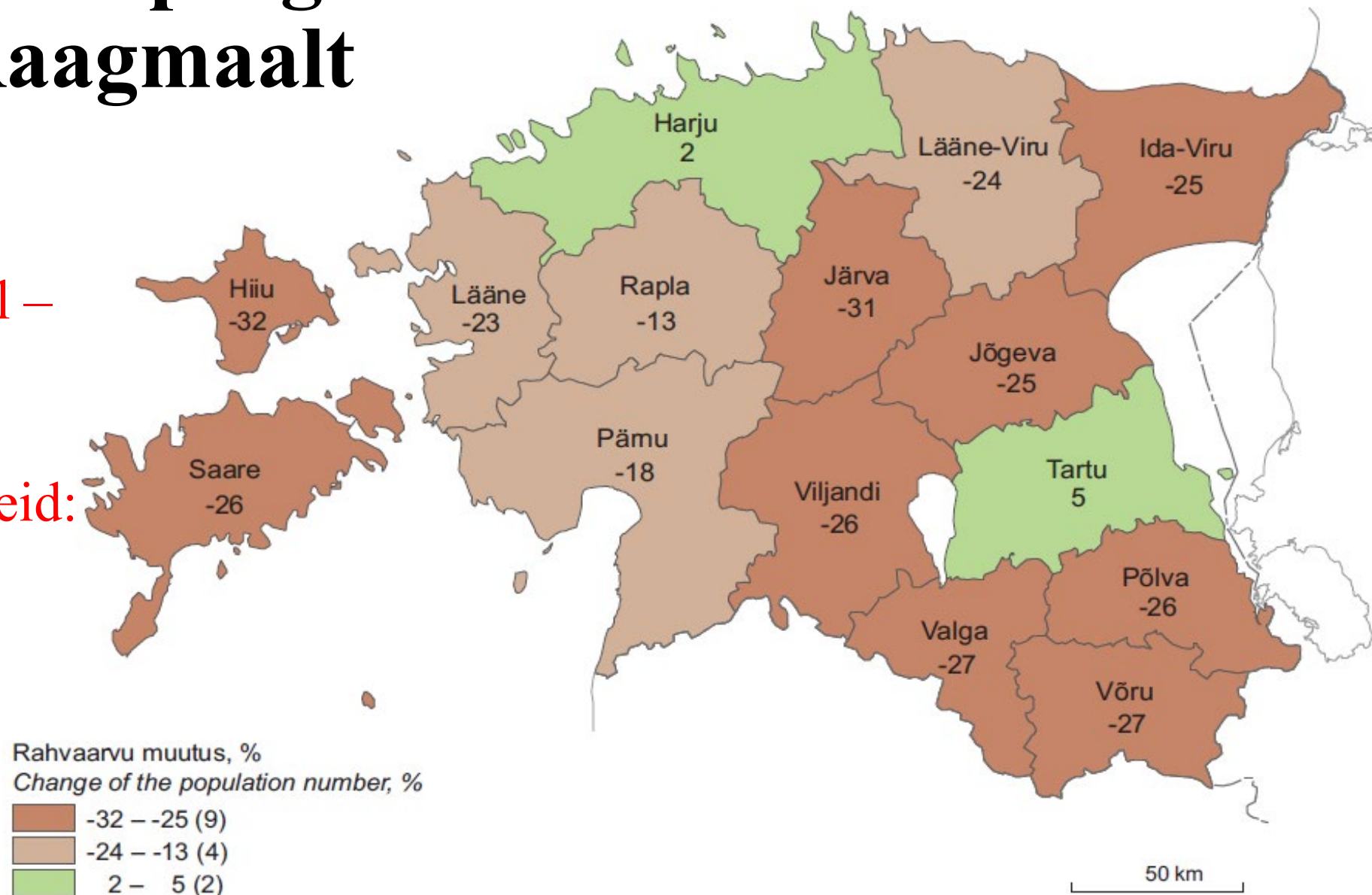
Rahvaarvu prognoos 2014–2040

Garri Raagmaalt

→ Ilmselt ei
teostu antud
mahus ja kujul –
juba näha!

→ Küll aga
mõjutab otsuseid:

- mitte
investeerima
- poliitikaid
rakendama??

Ääremaastumine kiireneb

Eesti ääremaad

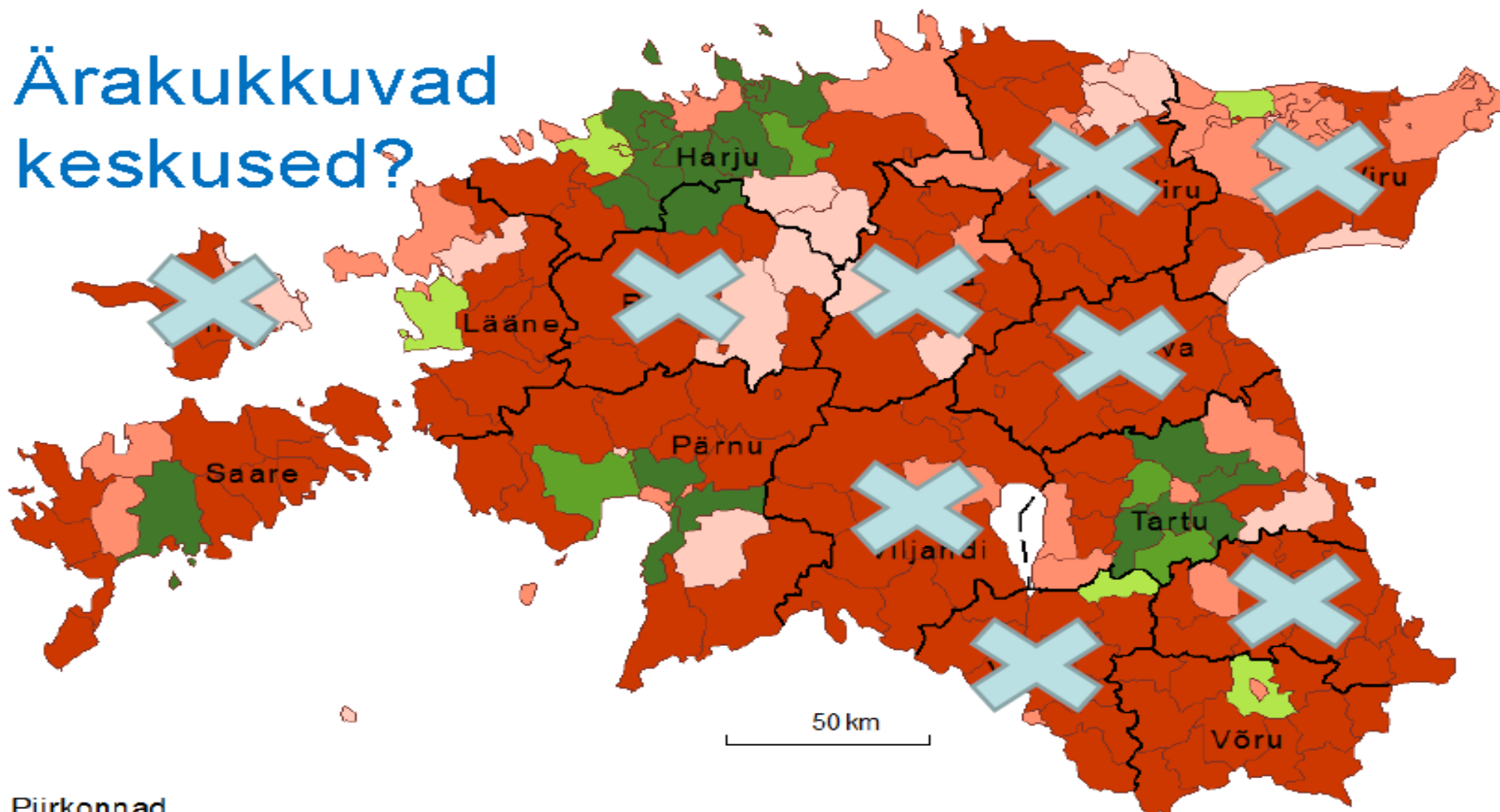
Ääremaalised on ligi pooled omavalitsused, kus elab ligikaudu 140 000 inimest ja mis hõlmavad üle 50% Eesti pindalast

Kriteeriumid: Rahvastiku kahanemine viimase 50 aasta jooksul vähemalt poole võrra või alates 2000. aastast keskmiselt vähemalt 1% aastas. Elanike tihedus alla 8 in/km² või kaugus suuremast keskusest on üle 50 km.

Statistikaamet, G.Raagma

Ärakukkuvad keskused?

Piirkonnad

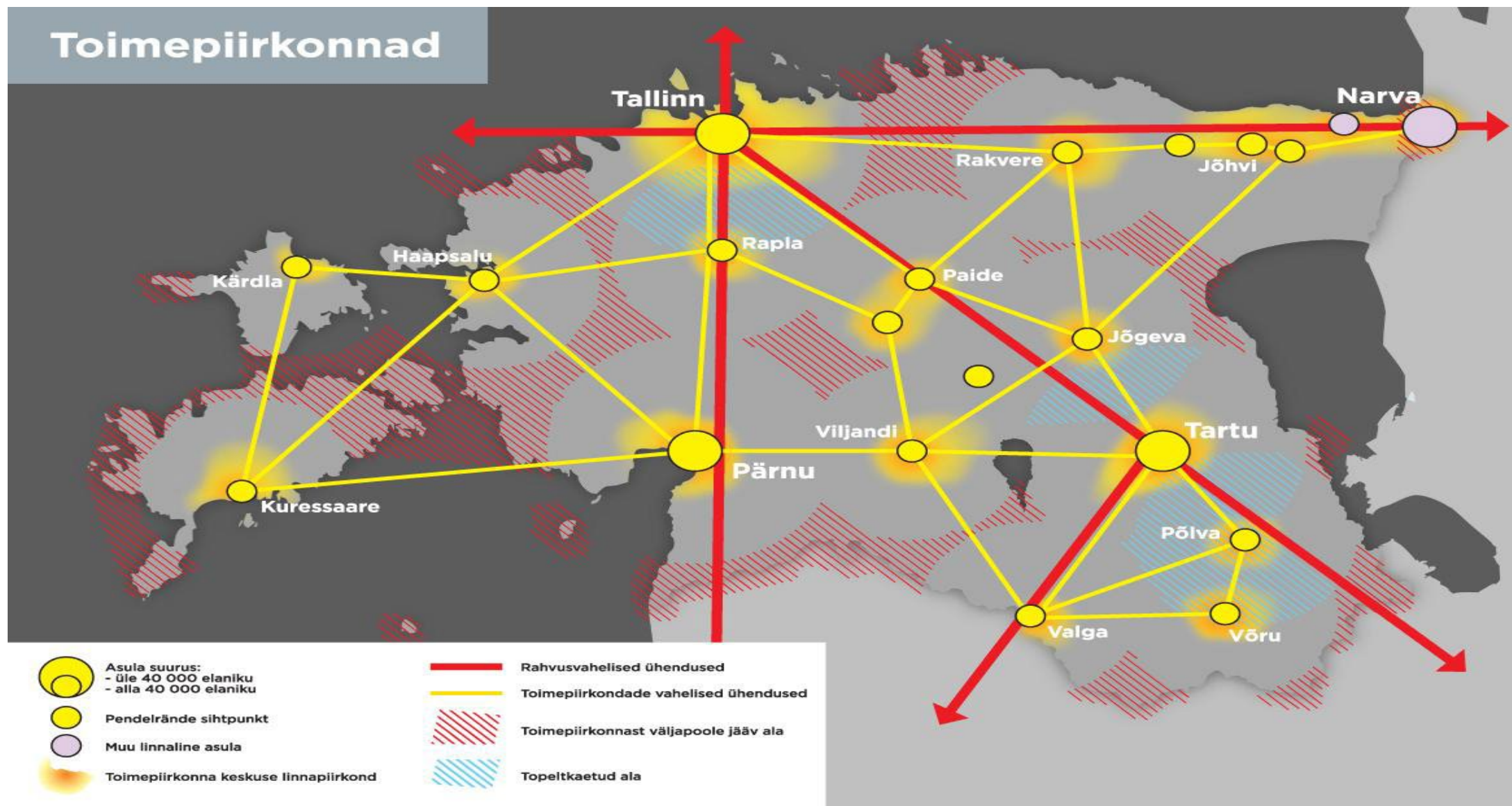
 Kiirenev kasv (19)	 Kasv languseks (17)
 Aeglustuv kasv (5)	 Aeglustuv langus (37)
 Langus kasvuks (5)	 Kiirenev langus (142)

Allikad: Statistikaamet, Maa-amet

Järeldus

- Töökohtade kontsentreerumine koos haridusvõrgustiku kokkutõmbumise ja eluliste teenuste süsteemsete muudatustega, energiavarustuse ja ühenduvuse halvenemisega toob kaasa paratamatult elanikkonna kokkukuivamise maapiirkondades koos kogu ühiskonnakoe harvenemise ja kokkutõmbamisega
- Lahenduseks pole eluviisipõhine alternatiiv üksi, vaid koos traditsioonilise majandusarengu stimuleerimisega
- Mõlemad nõuavad keskkonna ja ühenduste kvaliteeti!
- Majandus areneb **tõmbekeskuste** kaudu, mis samas ka teenuste hub'id, sh. eluviisipõhiseks mudeliks

Eesti 2030

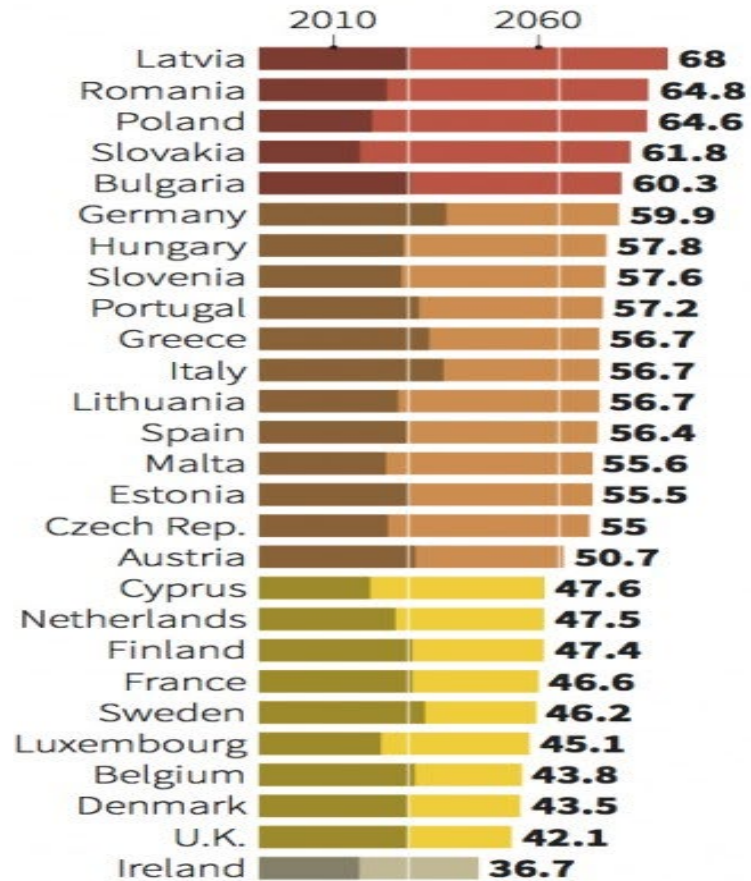
3. Eesti ühtlase arengu tagamisest

Euroopa vanussõltuvuskordaja 2060

Europe's ageing population

PROJECTED OLD-AGE DEPENDENCY RATIO

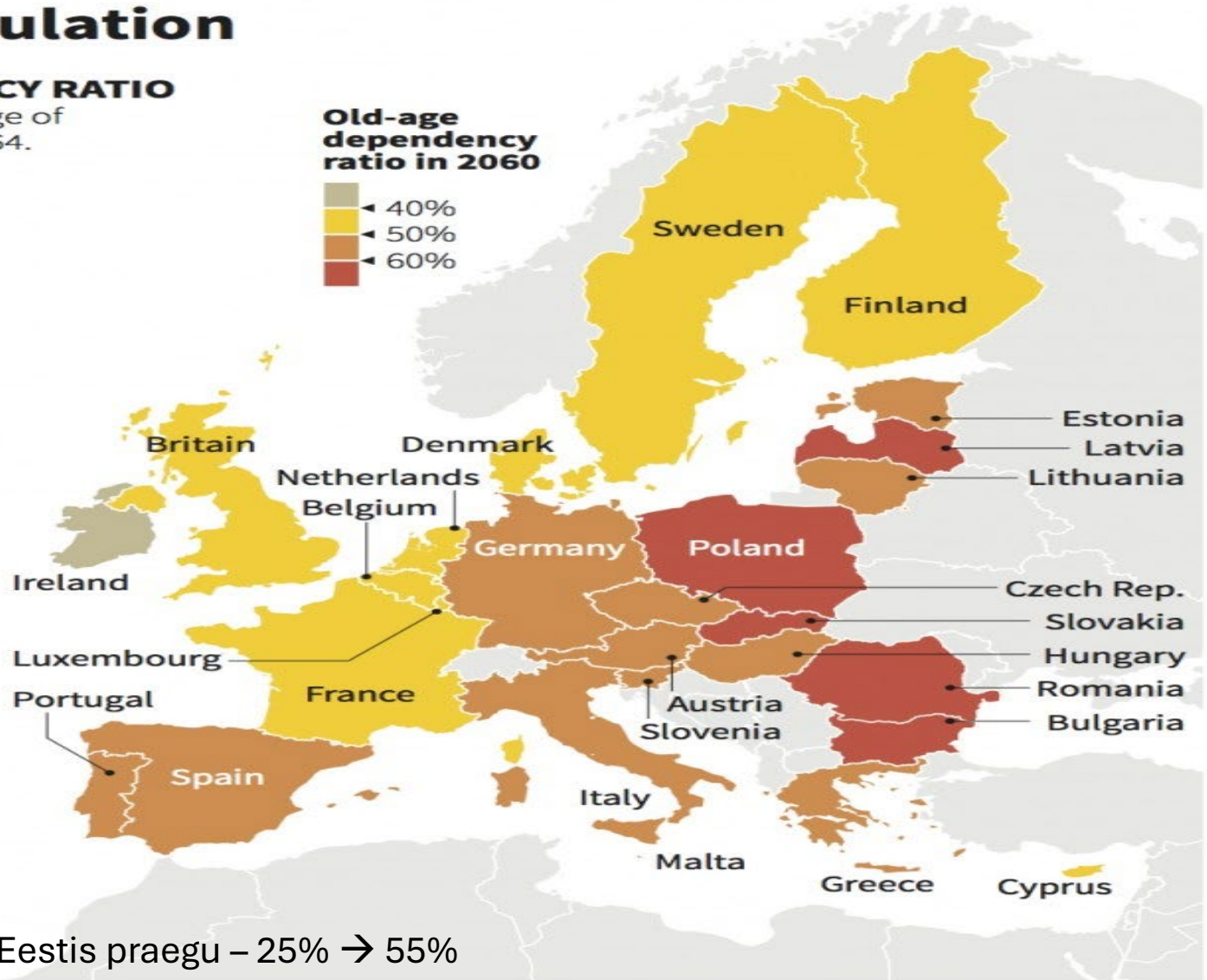
Number of persons aged 65 as a percentage of number of persons aged between 15 and 64.

Source: Eurostat

W. Foo, 24/04/2013

15.05.2025

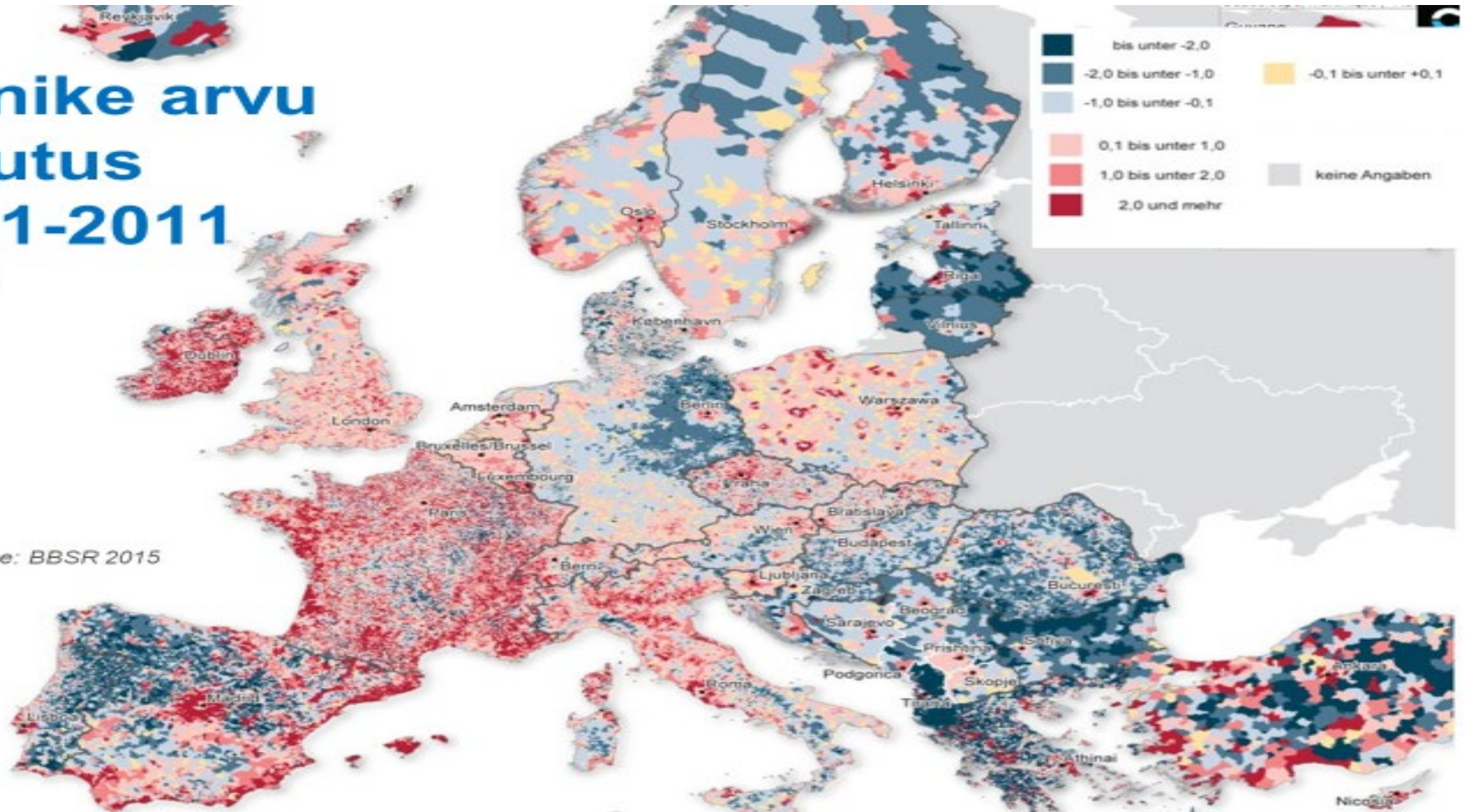

REUTERS

Ääremaastumine kogu Euroopa kontekstis

Elanike arvu muutus 2001-2011 LAU2

Source: BBSR 2015

Euroopa ääremaa Eesti

Võtmeraamistik, millest lähtuda poliitikate kujundamisel ja nende realiseerimisel, sh. planeerimistegevuses:

- Järgime põhja-euroopalikke trende keskmise või ennetava tempoga – on objektiivne
- Mis on meie eelised rahvarohkemate ja geograafiliselt soodsamate Euroopa riikide ees? ->
- atraktiivsus investorile, majandamise mugavus
- ekspordi konkurentsivõimelisus, asend rahvusvahelises tööjaotuses
- loodusressursside olemasolu ja atraktiivsus
- ühenduvus
- inimkapitali kvaliteet, saadavus ja hind
- elukeskkond vs. elatustase vs. eluviis

Igivana, aga asjakohane tsitaat...

Kui lähiajal mitte midagi ei tehta, on asja nimi loodusliku valiku viimine absurdse lõpuni ja suurte Eesti piirkondade peaaegu täielik tühjenemine muutub pöördumatuks. Kui veel kaua molutada, siis on ühel hetkel tõepoolest rahu majas, aga selline rahu, nagu kipub olema kalmistul või põlismaal. Isegi kui see kellelegi meeldib, ei saa meie riik ja rahvas endale seda siiski lubada.

• Postimees – 13. juuli 2013

Eesmärk kohaliku arengu tagamisel?

- **Vältida ääremaastumist ja areneda tasakaalustatud viisil omaette väärtuslikuks elukeskkonnaks, kasutades ära oma eeliseid ning minimeerides puuduste mõju**
- **Eeldab laiemat, nii ajas kui ruumilises ulatuses perspektiivsemat vaadet, järjepidevat süsteemset planeerimis-arendustegevust, paratamatut ressursinappust arvestades tarka tegevuste prioretiseerimist ning suuremat avatust ja kaasavust otsuste tegemisel**
- **Nõuab tervikliku, mugava ja atraktiivse elukeskkonna loomiseks laiemat koostööd ettevõtlussektoriga, sealhulgas kohapealsete, oma elanikele mõeldud töökohtade loomisel ning modernse piisava võimekusega taristu rajamisel**

Eesti on üha enam kaldu

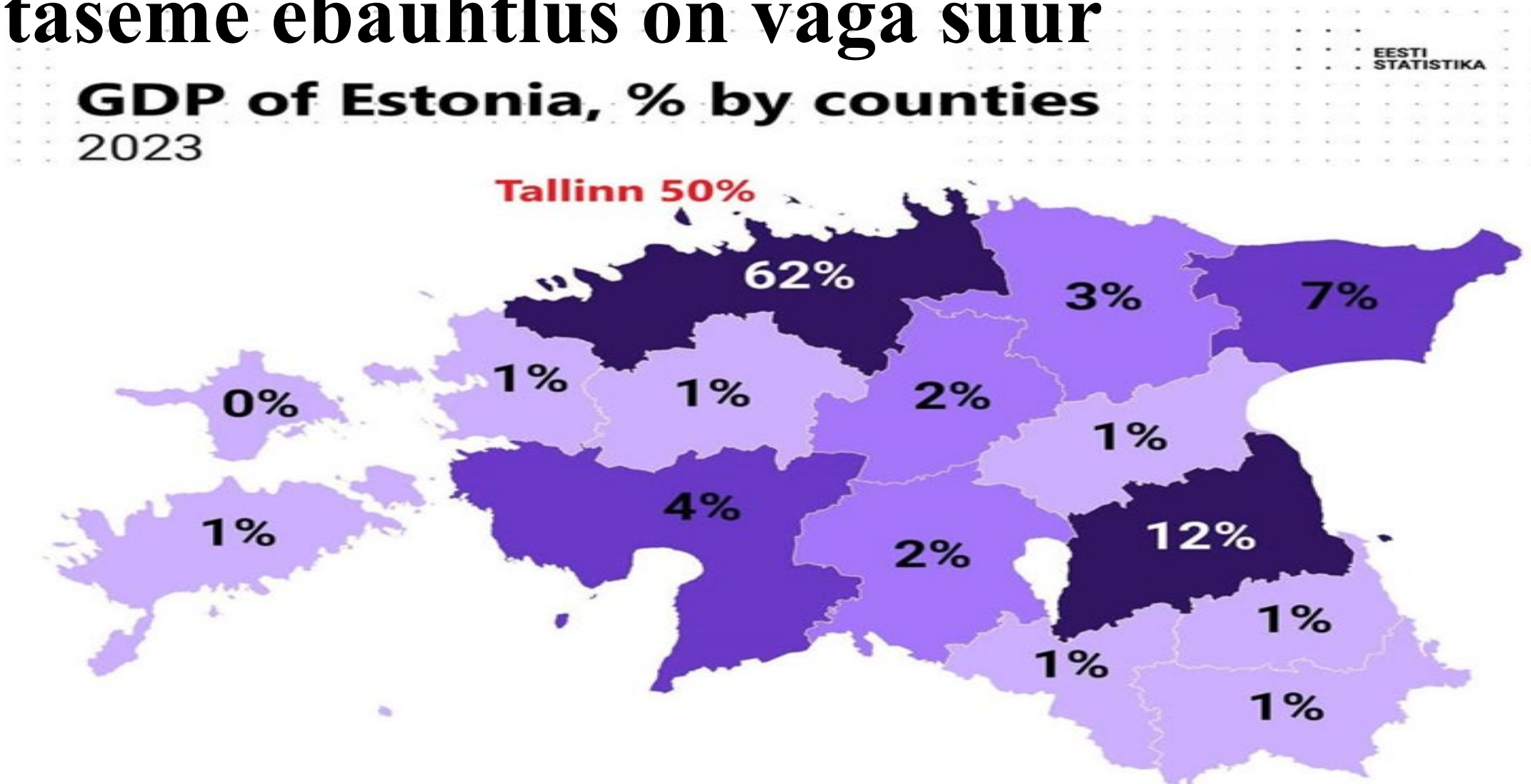
- Seda tingib objektiivselt rahvusvaheline konkurents
- Töökohad kontsentreeruvad konkurentsivõimelisimasse kohta
- Hariduse võimalused kontsentreeruvad üha enam suurlinna
- Elukvaliteet suurlinnas ja selle vahetus aglomeratsioonis parem

Suur-Tallinna aglomeratsioon kui omaette nähtus – >

62% majandusest, ELi keskmine elatustase käes vs. 40%-70% mujal

- Eesti rebeneb kaheks Paide-Türi kohalt: 2/3 Tallinn ja 1/3 abikeskus Tartu

Eesti majandusliku arengu ja heaolu taseme ebaühtlus on väga suur

Tallinna-kesksuse kasv

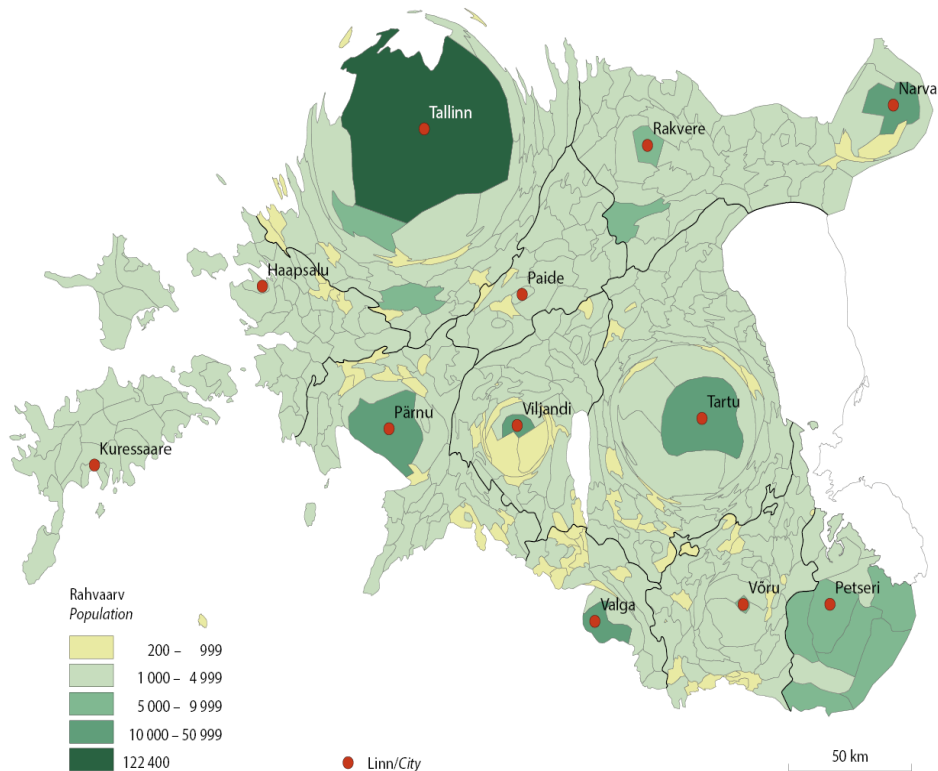
Rahvastik

Population

RAHVASTIKU PAIKNEMINE

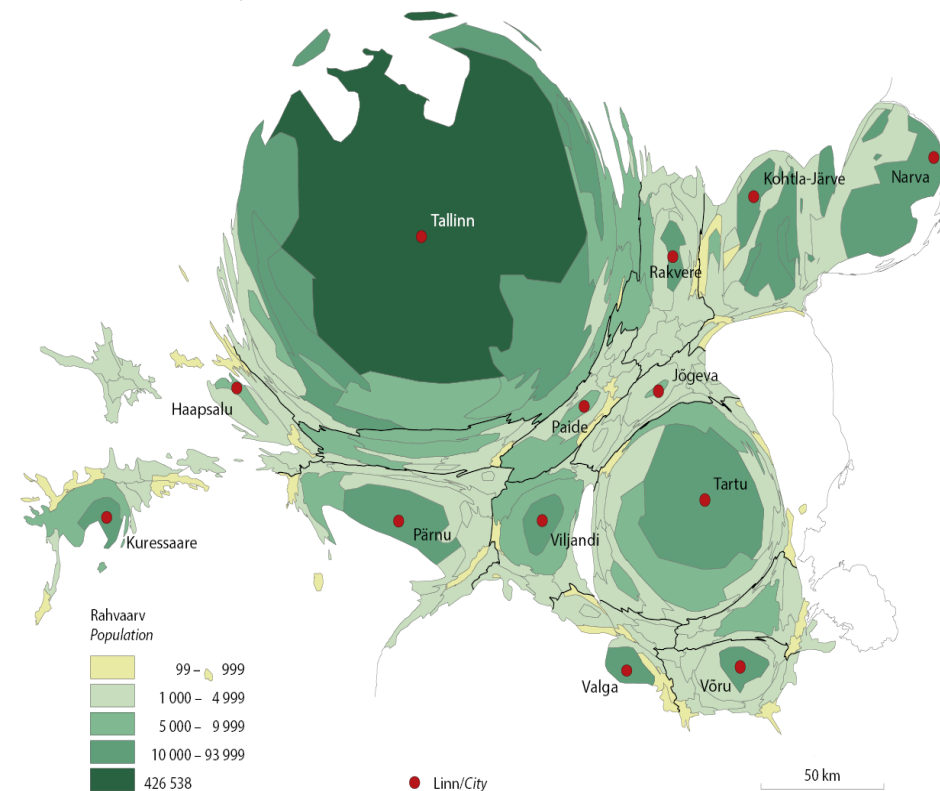
POPULATION DISTRIBUTION

RAHVASTIKU PAIKNEMINE, 1922
POPULATION DISTRIBUTION, 1922

1922

RAHVASTIKU PAIKNEMINE, 2017
POPULATION DISTRIBUTION, 2017

2017

Eesti linnriigistub

- Eraldi teema – Tallsinki/Hellinna teke (Kalevipojad tagasi, aga kuhu?)
- RV konkurentsivõimeks laiemas plaanis ongi meie väikeriigi laeks ühe laiemalt läbilöögivõimelise linnaklastri olemasolu ning veel kuni kolme-nelja regionaalse spetsialiseerunud keskuse olemasolu
- Suur-Tallinna kui Eesti konkurentsivõimekuse juhtiva majanduskeskuse arenemine paraku stimuleerib regionaalse arengu ebaühtlust ja linnriigistumist
- Vahetegemise koht ülejäänud Eesti piirkondade seisukohast:
 - kas on tegu vaid selle klastri tagamaaga, kust inimesed ajapikku lahkuvad → **loomulik stsenaarium, eluviisipõhisus seda ei muuda!**
 - või
 - on tegu lisaks ka omaette majanduslikult toimetulevate piirkondadega, kust inimesed ei lahku, pigem lisanduvad → **eeldab strateegilist lähenemist igal tasandil, KOV strateegilise- ja planeerimistevõimega eelkõige**

- **Üleriigilise planeeringu „Eesti 2050“** visioonilahenduse avalikud arutelud 5 piirkonnas
- Eesmärk: „Mida võiksime teha teisiti võrreldes kehtiva üleriigilise planeeringuga “Eesti 2030+” ning mil viisil toetada samaaegselt majanduslikku konkurentsivõimet ja elukeskkonna kestlikku arengut?“
- Üleriigilise planeeringu asustuse arengustsenaariumite alusuuring näitab, et senise olukorra jätkudes väheneb aastaks 2050 rahvastik 79 omavalitsusest 41-s enam kui 25%, seda suuresti tööealise elanikkonna arvelt. 10 omavalitsuses, suurlinnade naabervaldades, aga kasvab elanikkond üle 50%. Sellised muutused toovad kaasa riskid kogu ühiskonna kestlikule arengule. Koostamisel olev uus üleriigiline planeering pakub välja alternatiivse arengutee...

Kas KOV saab aidata kaasa ettevõtlusele?

JAH ja veelkord JAH! Sest inimesed liiguvad töö/õpikohtadele järele. Alternatiivne fookus – **elukeskkond/eluviis**. KOVil roll mõlemas ja eeldab omavahelist koostööd KOVide vahel ka vajadusel maakondade üleselt

- Huvitatus ettevõtlusest (maksude teema? + mentaalsus/suhtumine)
- Regiooniga seotud müügitöö koordineerimine ja kaasabi
- Koostöö kohalike küsimuste lahendamisel
- **Infrastruktuuri küsimused (tööstusalad, planeeringud, kommunikatsioonid) + transpordikorraldus**
- Õppekohad lastele/koolid, ettevõtlusõpe, profileeritud kutseõpe töötajate ettevalmistamiseks, töötajatoetused
- Elukeskkond (teenuste kättesaadavus, **elukondlikud objektid ja infra**, turvalisus, **juurdepääsud** ja transport, otsetoetused ja sotsiaaltöö, **elanike koostöö** toetamine, **kultuuri- ja spordivõimalused** jne.)

Mõned võimalused 1

- **Eristumine ja spetsialiseerumine**
- Kaasinvesteerimine, investorlepingud, **taristu ettevalmistamine**, ettevõtlusnõustamine
- **Ühine müügitöö** välismaal, abi- ja arendusprogrammide puhul assisteerimine
- Juhtettevõtete ümber **klastri loomine** (nt. Cleveron?)
- Kohaliku **ressursi** parim võimalik **ärakasutamine** (maa, mets, loodus laiemalt)
- **Loomemajanduse** soodustamine
- Rohe-, mahe- või niši- **põllumajanduse**, piimatootmise arendamine
- **Roheline energeetika**

Võimalused 2

- **Co-workingu ja kodutöö võimalused**, tarkvaraarendus, selleks vajalik taristu
- Teiste piirkondadega integreeritud **turismi** arendamine, talu-, loodus- ja jahiturism, *spa-* ja *welnessteenused*
- „Kalevipoegade tagasituleku“, oma piirkonnast pärit ja valikulise välisspetsialistide sissetoomise toetamine
- „**Suvitajamajandus**“ elik hooajaliste elanike meelitamine ja neile suunatud teenused
- „**Hõbemajandus**“ ning vanema generatsiooni kohapeale elama asumise/jäämise soodustamine

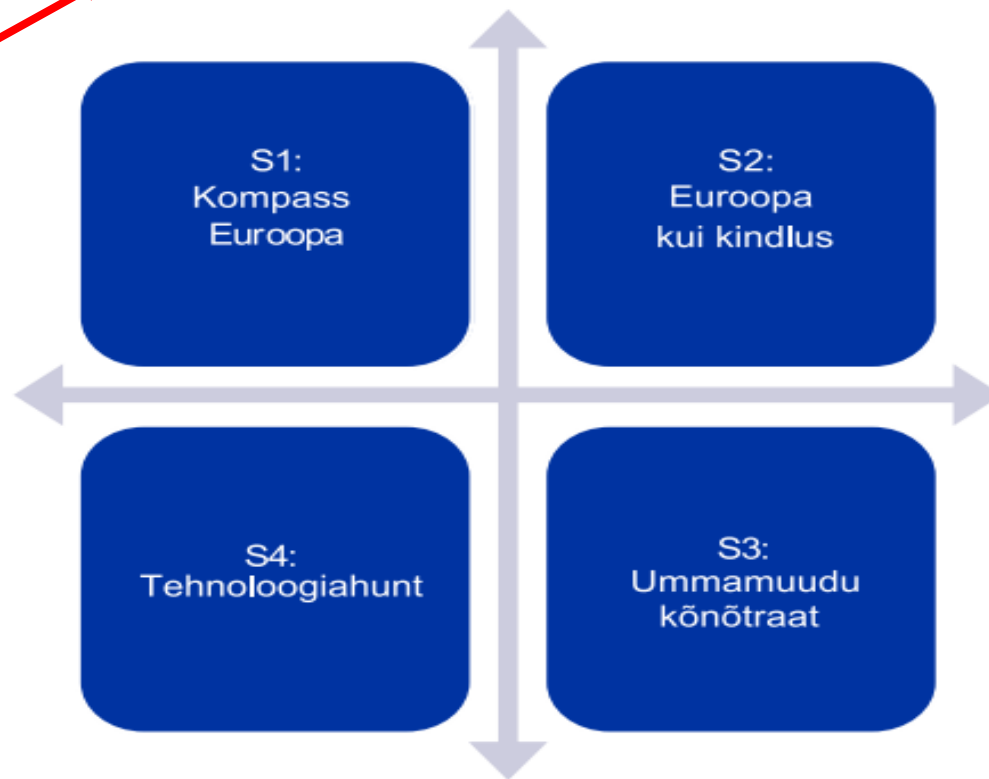
III Taristu, ühenduvus ja liikuvuse tagamine

Riigikogu Arenguseire Keskuse 2018.a. raporti stsenaariumid

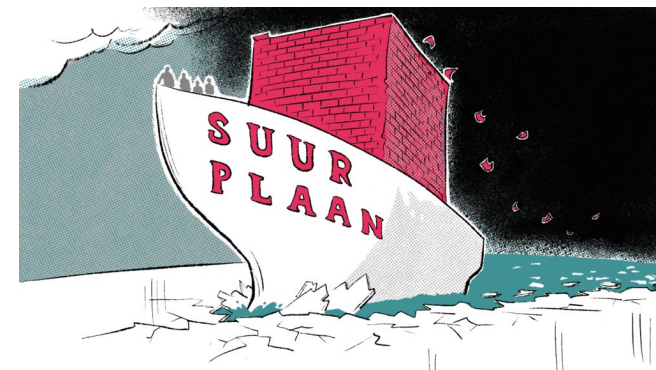
Kuhu vaja riigil
panustada

Uuenduslik
taristu

Tihenenud EL-i koostöö

Hõrenenud EL-i koostöö

Mahajäänud
taristu

Kui EL-i koostöö hõrenemise tulemusel tekkinud hapra keskkonna haldamisega ei tulda toime, siis on oht langeda aeglase kasvu stsenaariumisse.

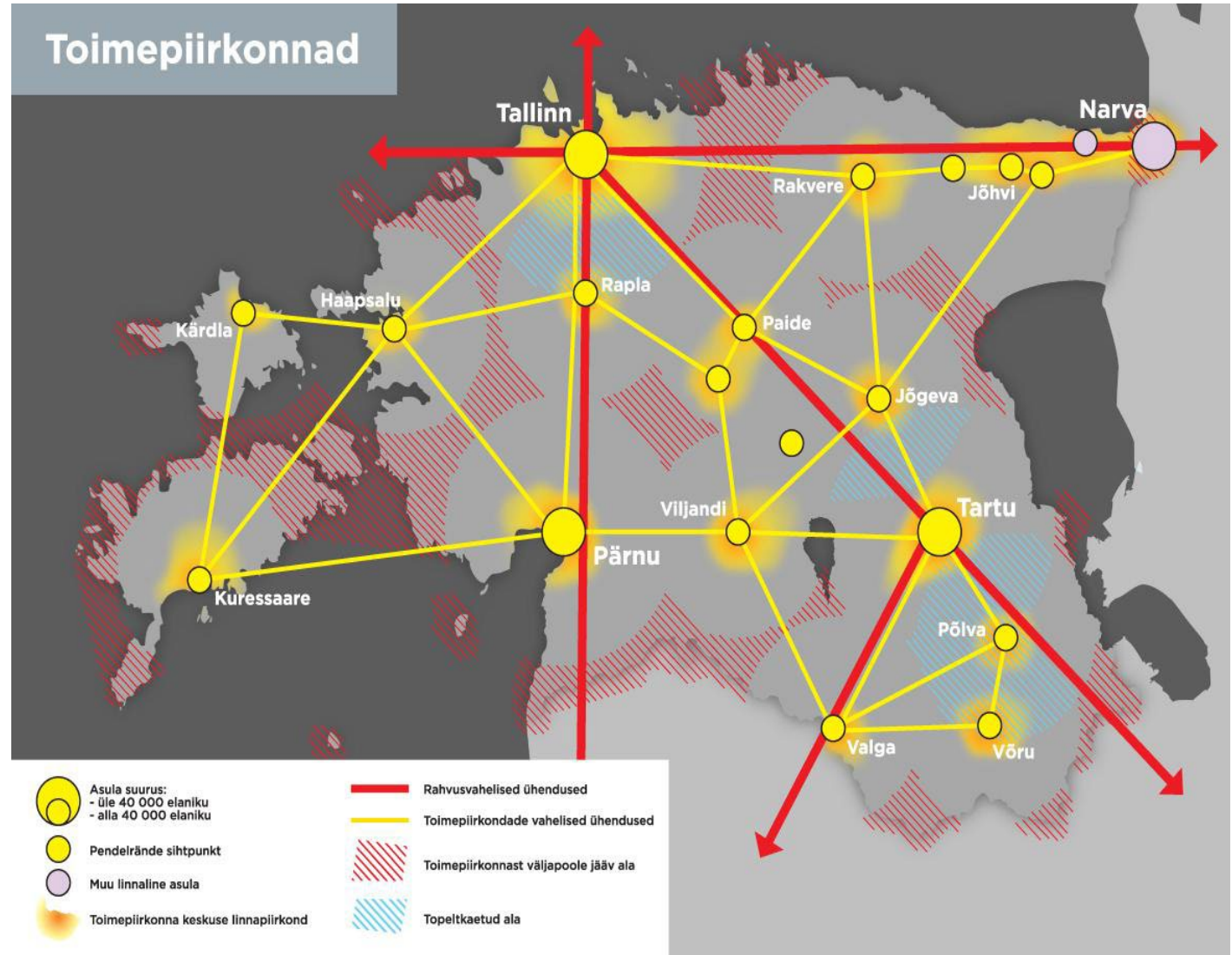
- Eesti majanduskasv ja tootlikkusse kasv on pidurdunud.
- Esile on kerkinud n-ö aeglase elamise põhimõtted.
- Investeeringud uutesse taristu projektidesse on jäänud tegemata.
- Mitte-minu-tagaaias (MMTA) suhtumine teeb võimatuks taristuinvesteeringute tegemise.

Aga kui maad on küll ja rahvastikutihedus väike?

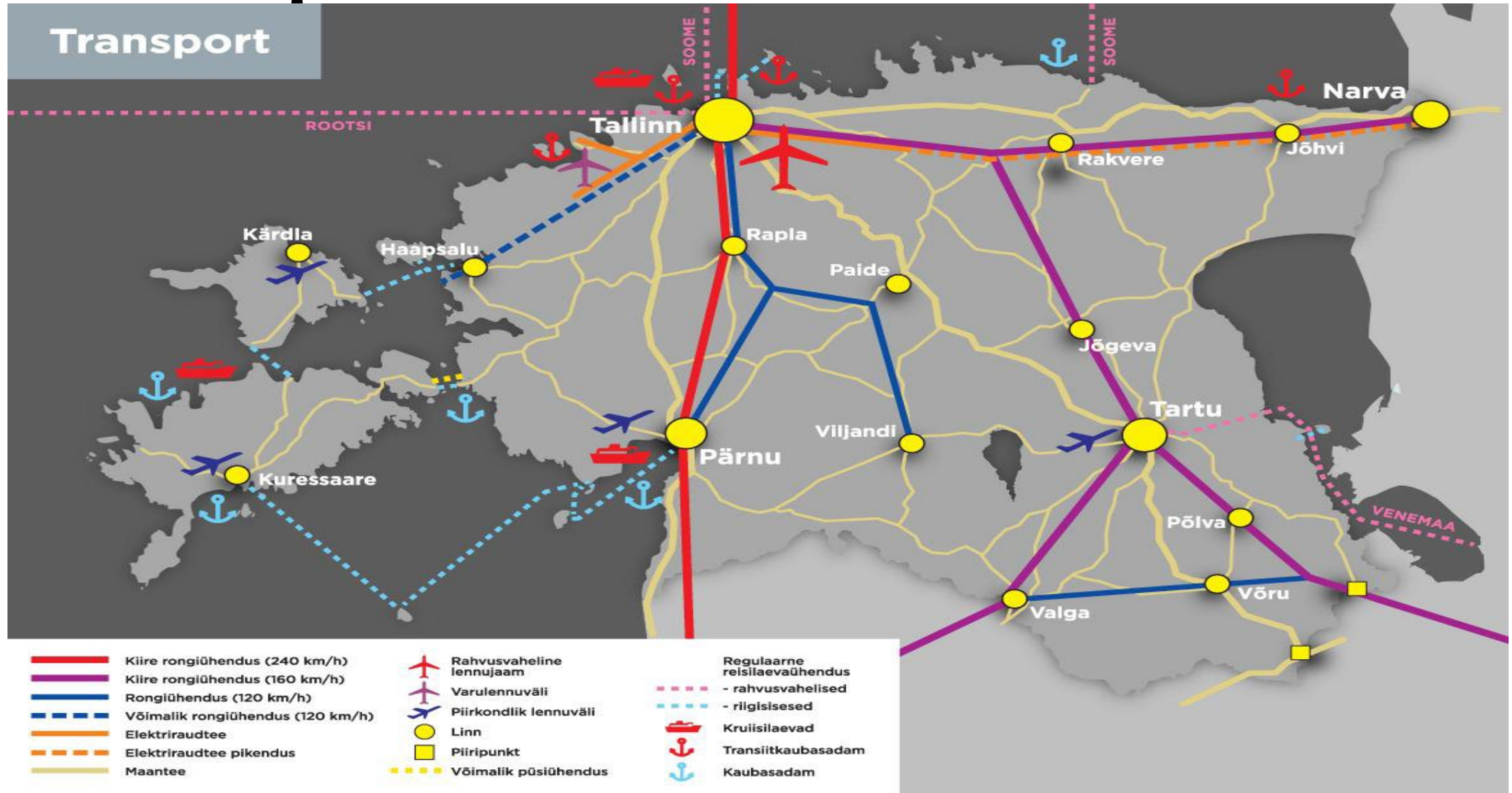
- Taristu ehitamine-üalpidamine kallis ja kommertslikult võimatu – vajab riigi tuge!
- **NIMBY** , nüüd üha enam **BANANA** möllavad
- Tõmbekeskuste mudel on majandusseaduste tõttu objektiivselt paratamatu
- Inimesed liiguvad sinna kus on töö + lastega seotud võimalused (laste kasvatamine kivilinnas vähendab sündivust –kas me tahame seda? ja suunab lastega perede väljavalgumist, mis omakorda soosib lastetute ja noorte kesklinnastumist)
- Eluviisi toetamine nõuab teistsugust lähenemist taristule nii linnlikus kui maaelulises variandis
- Ei taristu ega transpordiühenduse korraldamine pole võimalik regionaalse ja regioonide vahelise KOOSTÖÖTA!

Taristu arendused on elulise tähtsusega

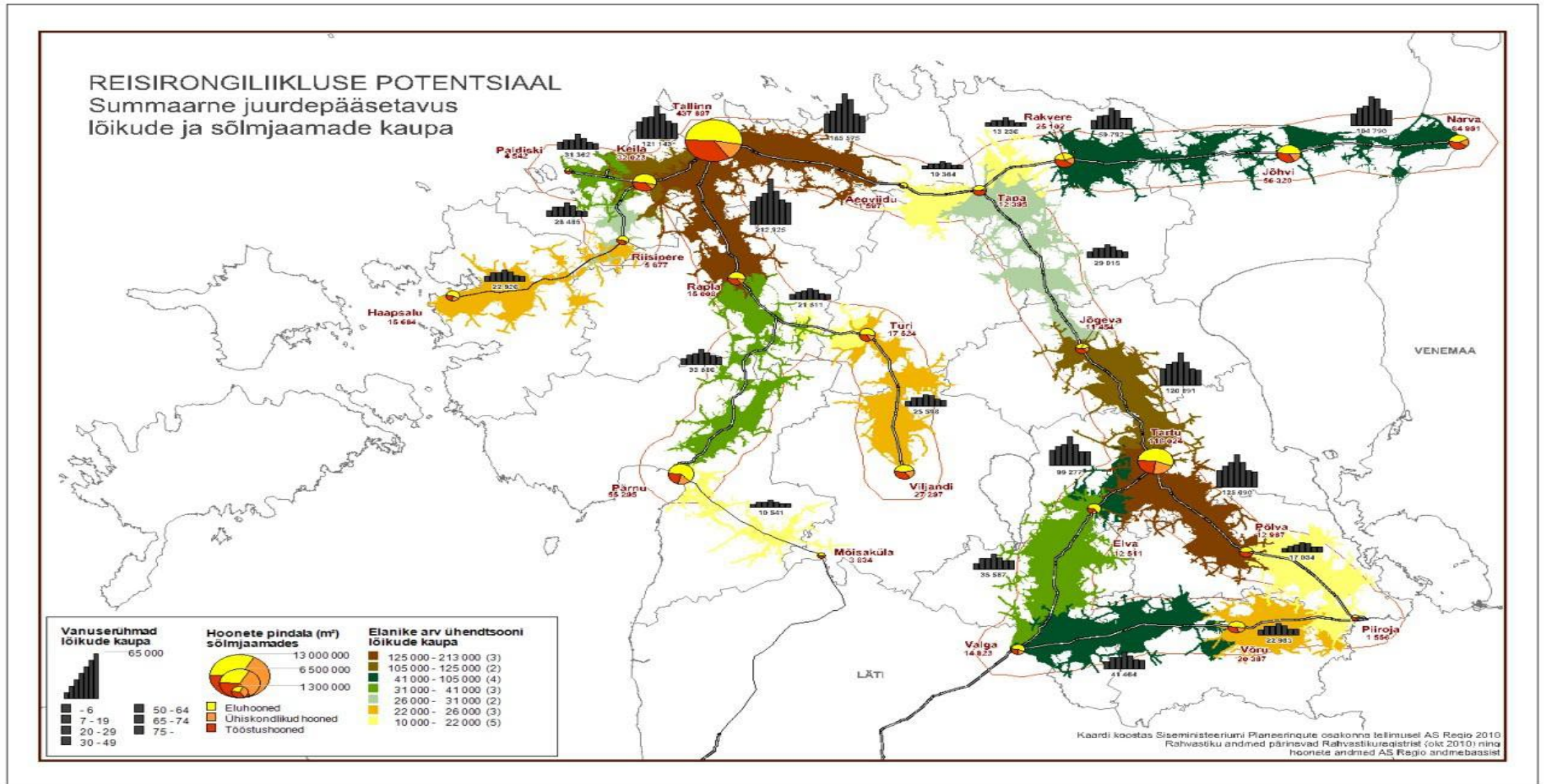
- Taristuline välis- ja sisejuurdepääs on võti: riigi nägemus
- Põhimaanteede neljarealiseks tegemine on hädavajalik – kaugus ja transpordi mugavus Tallinnast kui peamisest rahvusvahelisest sisenemispunktist, eriti Tartu ja Narva suunal on majandusarengu ja elukvaliteedi probleem ka tulevikus
- Eraldi teema: lennuühendused
- **ERITI POTENTIAALIKAS: RAUDTEE!!**

Taristu põhistruktuur 2030

80% elanikkonnast elab raudtee läheduses

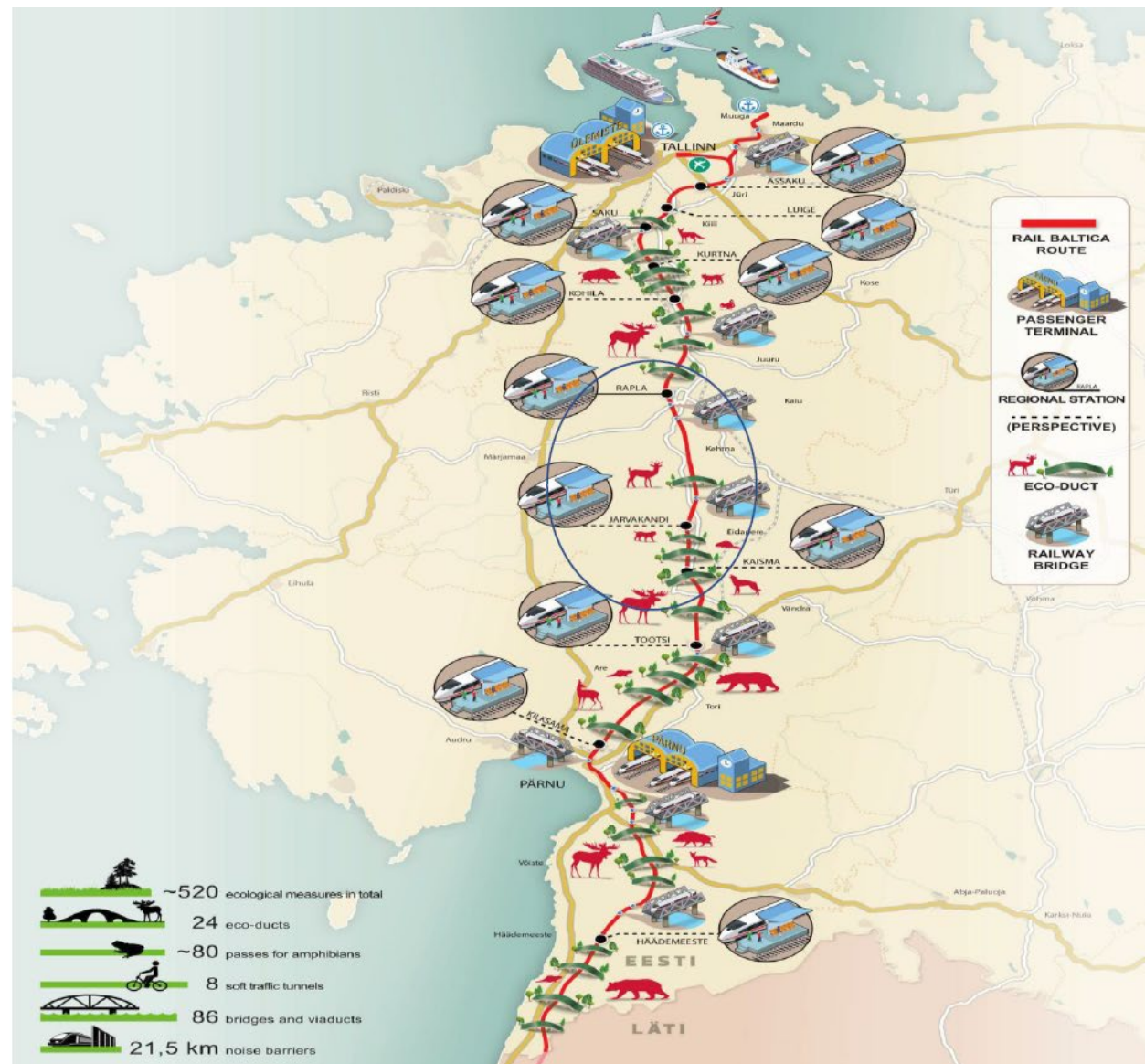

RB arenduse varjatud efekt (kuid mitte Tartu jaoks)

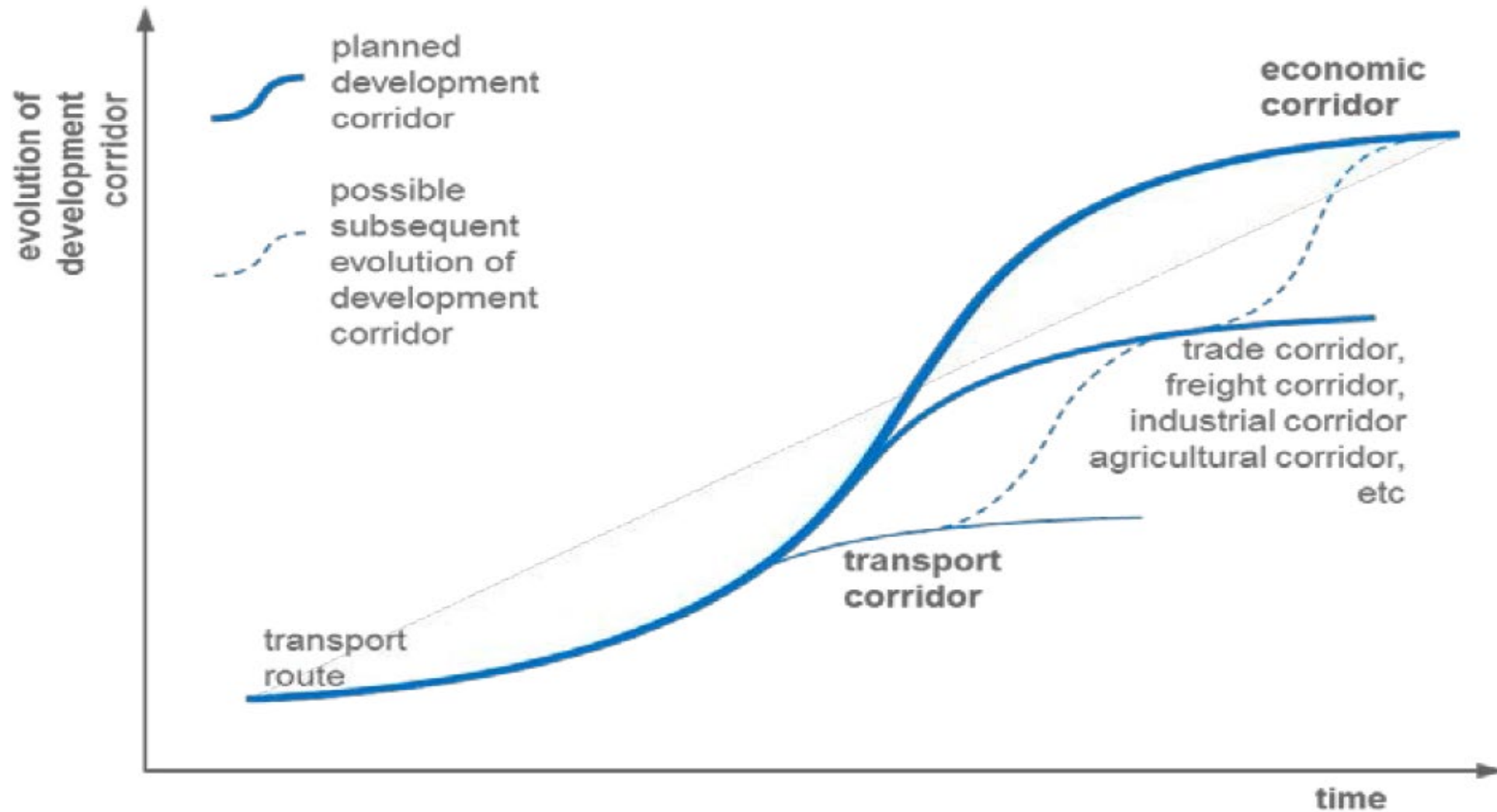
- Tallinna ümbersõit!
- RB ka kohaliku elu jaoks lisandväärtuse pakkuja
- >11 jaama kohaliku rongiliikluse jaoks
- Lisaks 160 km/h piirkiirusega ühendus Narva ja Tartuga

Kohalik võit

- Ülemiste and Pärnu passenger terminals
- Tram line extensions in Tallinn
- Freight terminals in Muuga and Pärnu
- Railway facilities across the country
- 11 local/regional stops
- High-speed trains from to Tallinn – 12 pairs
- Night trains from to Tallinn – 1 pair
- Regional trains between Tallinn and Pärnu – 12 pairs
- Regional trains between Pärnu and Riga – 6 pairs

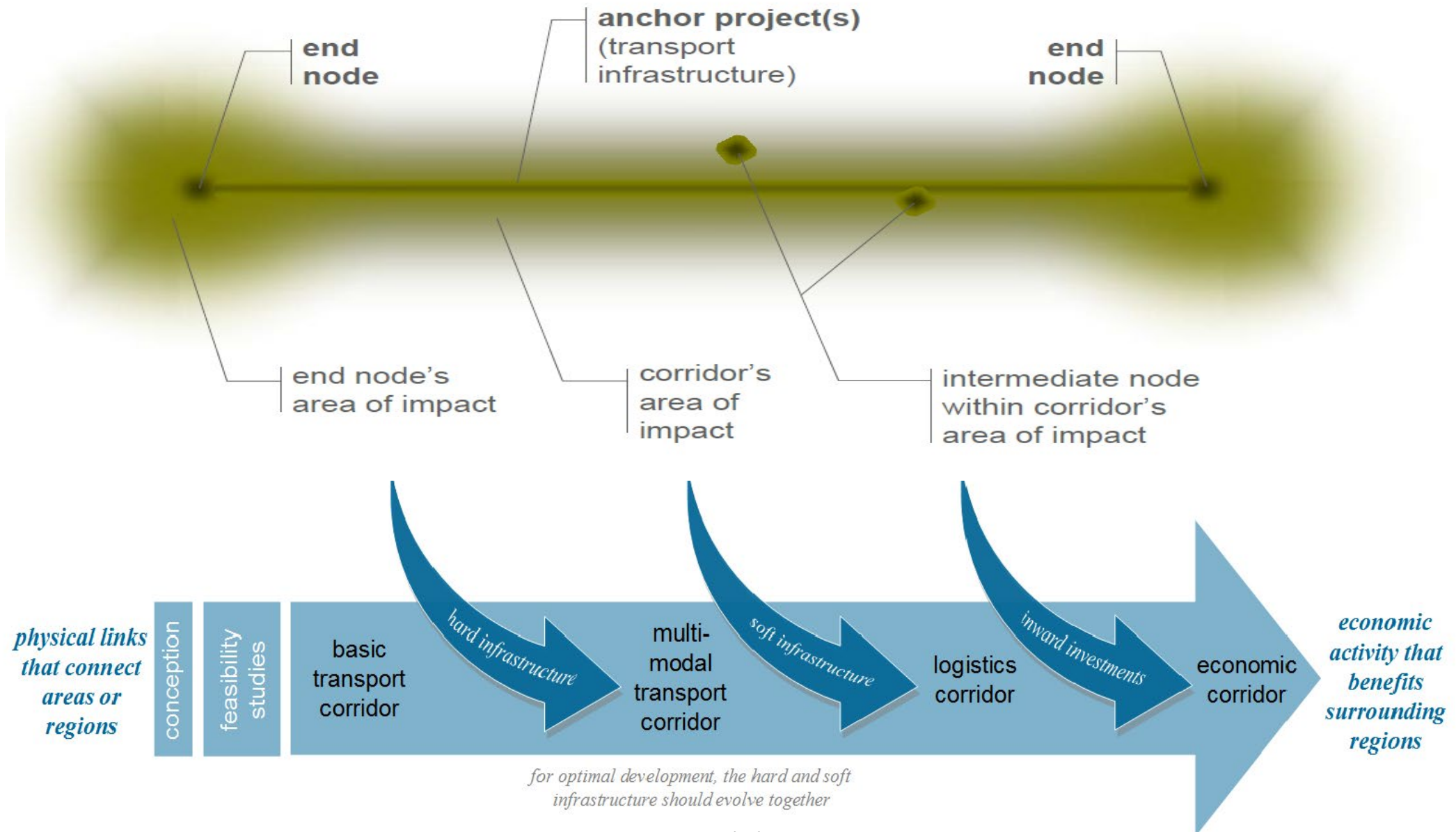

Areng ja koridor (eelduseks taristu olemasolu)

https://assets.publishing.service.gov.uk/media/57a08995e5274a31e000016a/Topic_Guide_Development_Corridors.pdf

Majandusarengu koridor

IV Arengutrendid mida arvestada

Suured trendid

- **Pingete suurenemine**
- **Üleilmastumine ja rahvusvahelistumine**
- **Linnastumine, asumipõhisuse & SmartCity võidukäik**
- **Majanduse raskuskeskme nihkumine ja struktuurne muutumine**
- **Suurem ja ühtlasi väiksem: pendelrände kasv – koostöö – ühistransport jm.**
- **Rahvastiku vananemine**
- **Tehnologiseerumine & virtualiseerimine**
- **Vaba aja osakaalu ja struktuuri ning elustiili muutumine**
- **Individualiseerumine**
- **Energiatõhusus ja roheenergeetika võidukäik**
- **Ökoloogia ja kliimamuutused**

SmartCity/Nutiasum

- **Nutikas asum** on arenguvisioon kuidas integreerida mitut info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) lahendust, nii interneti- kui asjade interneti võimaluste põhists, et turvaliselt juhtida asumeid, regioone või nende osasid - vara, üksuste infosüsteeme, koole, raamatukogusid, transpordisüsteeme, haiglaid, kommunaaltaristut, õiguskaitset ja muid ühiskondlike teenuseid. Eesmärk on kasvatada elukvaliteeti, kasutades tehnoloogiat, et parandada teenuste tõhusust ja täita elanike vajadusi

=> põhiväärtus: vajalik mõlema, ka eluviisi-põhise, valiku jaoks

- Kasutades reaallaja süsteeme ja sensoreid kogutakse andmeid elanike ja objektide kohta ning töödeldakse reaallajas. Kogutud andmed ja teadmised aitavad parandada ebaefektiivsust ja pidevalt analüüsida seisut ja teostada optimeeritud juhtimist
- Sektorid, mis kuuluvad SC tehnoloogia hulka: valitsemise teenused, transport ja liikluskorraldus, energia, tervishoid, vesi, uuenduslik linna põllumajandus, jäätmekäitlus, turismi- ja spordialane tegevus etc.
- Põhilised eelised on operatiivsus infovahetuses, automatiseeritus ja odavus, isikupärastatus ja sügav analüüs, optimeeritud koordineerimine erinevate tegevuste puhul, mugavus ja voolujoonelisus, avatud platvormina üha uute võimaluste lisamine süsteemi jne.

=> Eeldab => süsteemset järjepidevat lähenemist vähemalt 15-20-aastases ajahorisondis ja tihedat koostööd KOV-ide vahel, võimalusel regionaalsekoostööplatvormi ja spetsiaalse selle administreerimiskorralduse abil. **Alustada võiks regionaalsest ühismüügi- ja promoplatvormist!**

Lokaalsed trendid ja väljakutsed 1

- Elukeskkonna oodatava **kvaliteedistandardi kasv** (looduslikkus-individuaalsus-mugavus-esteetilisus-sportlikkus-tervislikkus)
- **Energiatõhusus** ja elektrifitseerituse struktuursed muutused
- Demograafilise profiili muutumine ajas => **sotsiaalse infrastruktuuri universaalsus/konverteeritavus**
- **Linnade kasv** laiuti ja spetsialiseerudes
- **Transpordivoogude** struktuuri ja suundade **muutus**
- Ühistranspordi faktori TARK prioritseerimine
- **Transpordiinfrastruktuuri** puudulikkus
- **IKT infrastruktuuri** kvaliteet

Lokaalsed trendid ja väljakutsed 2

- Piisava taseme tagamine sotsiaalteenuste valdkonnas
- **Sotsiaalobjektide PPP** võimaluste kasutamine, aga eeldab mastaabiefekti => laiemat turuhaaret kui vaid KOV
- Haridus kui argument ja selle edumeelne profileerimine ja korraldamine
- Eelistatud elanike ja äride profiil, vastav **tsoneerimine**
- **Eelistatud valdkonnad arendamiseks** sellest tulenevalt
- => Vastava **soosiva planeerimise ja ehitusliku praktika** ja suunatud müügitegevuse süsteemi loomine

**V Vägisi õnnelikuks ei tee, aga rikkuda
midagi saab küll**

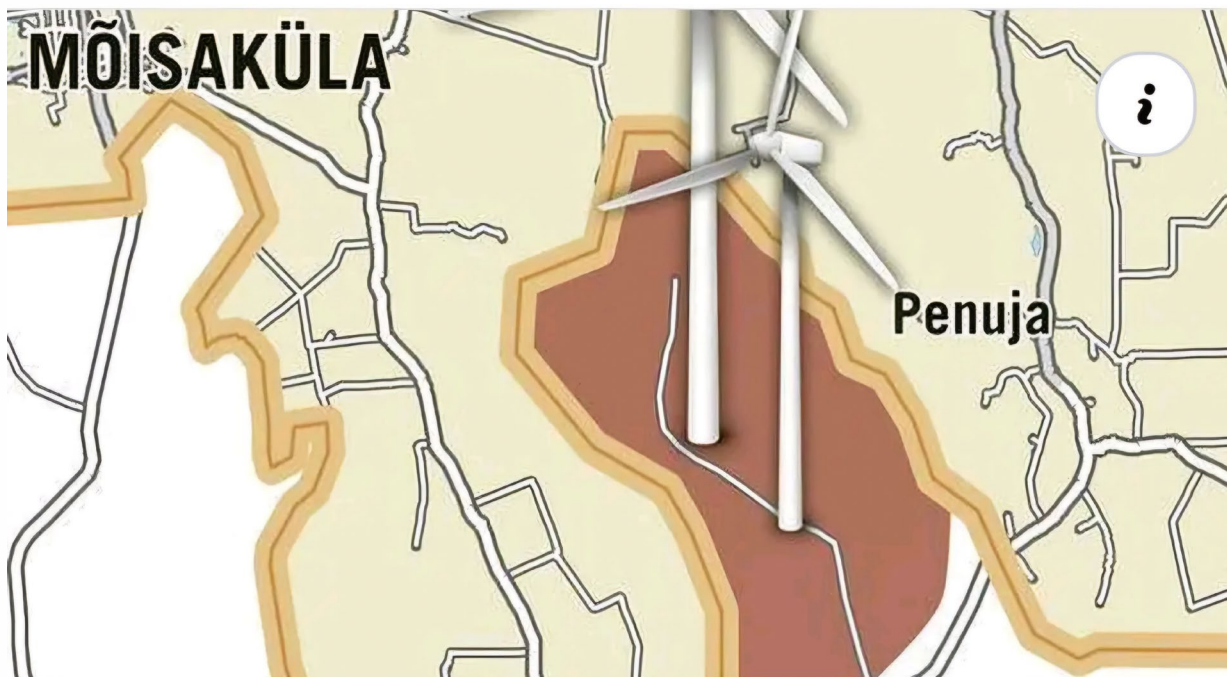
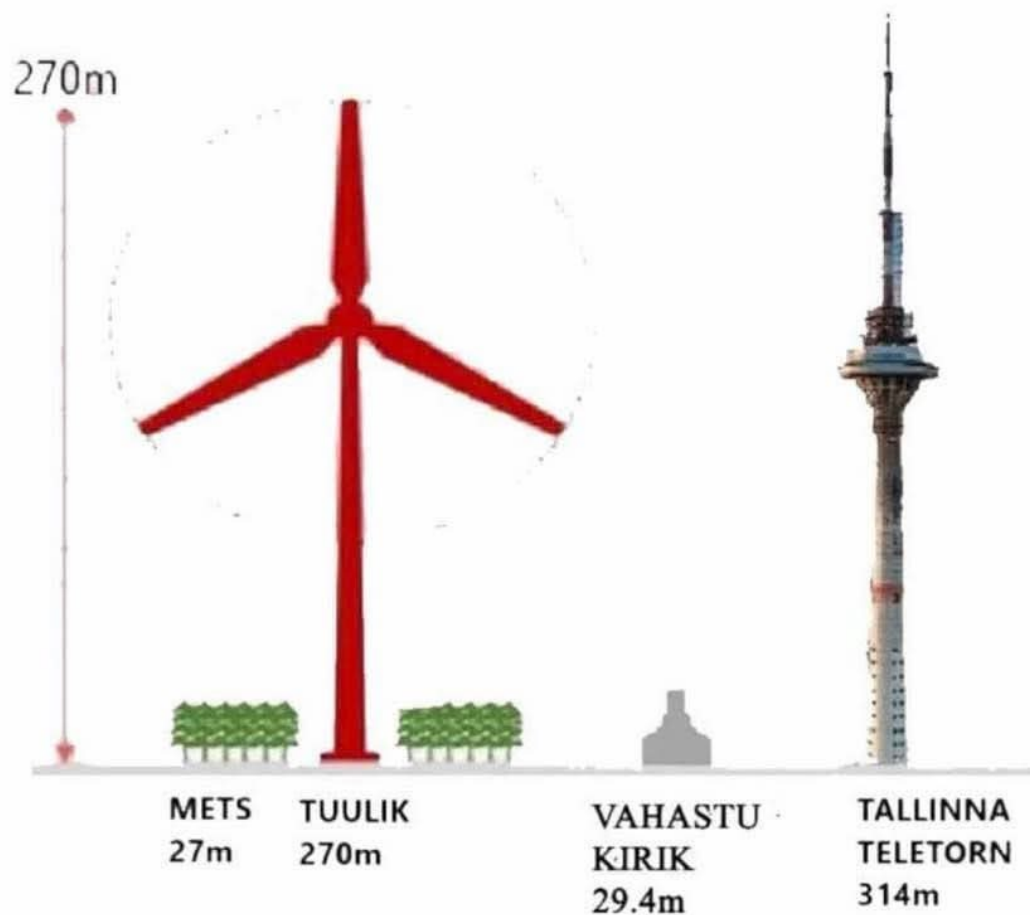
Mis ikka võib viltu minna?

- **Kaua tehtud kaunikene...** Planeeringute venimine on majandusliku kahju tekitamine – iga aasta lisab hinda: raha hinda, m² hinda, investeerimisest loobumise või edasilükkumisega seotult saamata jäänud tulu ja tööealiste elanike tehtavate valikute hinda jne. => **Planeerimise tsükel liiga pikk**, planeerimismenetluse probleemid Rakvere 4 k vs. Tallinn aastakümneid
- **Eluaseme võimaldamine väljaspool suurlinnu** – turg ei soosi, vaja õlg alla panna planeeringute ja soodustustega
- **Tehnoloogia võidukäik** – integreerimise vajadus targas majas ja SmartCity's vs. taskukohasus ja huvi, **tulevikuvõimaluse sisseprogrammeerimine**, AI, QC ohud!!
- **Omaalgatus ja ruumiplaneerimine** – etteplaneerimise vajadus raamistikuna kiirendab. Arenduse planeerimise süsteem ja püsisuundumused paigas vähemalt 15-20-aastases ajahorisondis

Maa, loodusvarade kasutuse ja tootmisobjektide planeerimine 1

- NYMBY ja BANANA on objektiivselt alati
- Vaja ennetustööd – planeerimine mitte *ad hoc* – **eriplaneeringud?**
- **Tervikpildist lähtumine:**
 - Rootsi meretuulikute näide
 - meie tuugenite isobaari arvestamise näide
 - **koostöö naabritega**
 - esteetika- ja looduskaitse argumentide arvestamine
 - erinevate hirmude maandamine
- Etteplaneerimine taristu ja kommunikatsioonide osas, aga **eeldab visiooni**

Tuugenid kui energeetiline ja sotsiaalne probleem

sakala.postimees.ee

**Lätlased püstitavad tuulikute vastu
võitlevate mulkide aia taha oma hiiglased**

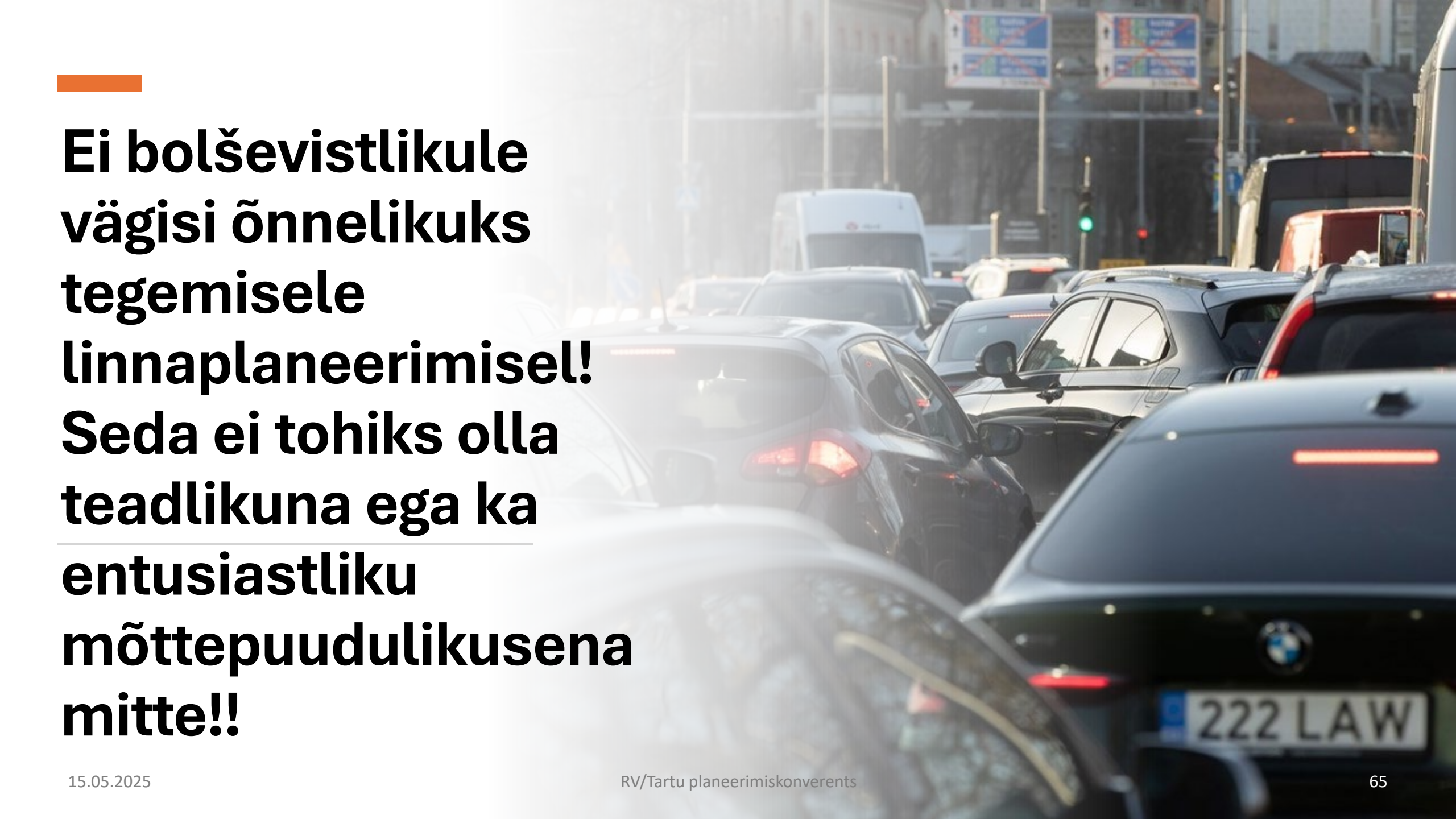
Maa, loodusvarade kasutuse ja tootmisobjektide planeerimine 2

- Maavarade kasutuse visioon, kaevanduste paigutamine, elanikele teadvustamine ja ette planeeringutes arvestamine < 30 aastat
- Elurikkus ja eluareaali seaduspärade pärislooduses arvestamine
- Roheheaolu, looduse imiteerimine kivilinnas vs. linna tihendamine, üldse linnakeskne (Tallinnas Raekoja platsi puukastidest „loodus“ – pigem eneserealiseerimise happeningid ja pseudoroheline raharaisk!)
- Liiga tihti segab suurlinlik asjaomaste haridus ja elustiili eelistus
- Erinevad ootused ruumi kvaliteedile nii traditsioonilise linliku kui elustiililase maal elamise variandis ja selle arvestamine planeerimisel
- Energiakatkestuste ja varustuskindluse probleem tulekul lähikümnendil – autonoomsete varustussüsteemide vajadus

Taristulise arengu lapsused

- Põhja-Tallinnas 50+ tuhat korterit ja üha kitsenevad sisse-väljasõidud
- Sissesõitude probleem – vihaideoloogia (Paldiski mnt. vs. positiivne – Reidi tee, aga poolik Ahtri-Põhja pst., sõida-ja-pargi puudulik areng)
- Liikuvus linnas ja maal, äärelinna/tagamaa ja keskse linna transpordisüsteemi integreerimise vaevad, tänava kasutuse funktsionaal, eritasandilisuse vajadus
- Funktsionaalsus (talv) vs. roheparklad – Viimsi, rattarajad Rannamäe tee - Suurtüki tn.
- Maa-aluste parklate soovimatuse probleem ja varjendi lisafunktsioon
- Kesklinn autovabaks – vaja autotransport mööda suunata – ringsõidud samuti piiratud
- Ratas, ühiskondlik transport, tramm, rong eraldi ja auto (elektriautode võidukäik vs. tänane arusaam: ilmastiku mõju, elektriautode kasutuse kasv – liikluse võimalus ja laadimistaristu piisavus

**Ei bolševistlikule
vägisi õnnelikuks
tegemisele
linnplaneerimisel!
Seda ei tohiks olla
teadlikuna ega ka
entusiastliku
mõttepuudulikusena
mitte!!**

Täna tähelepanu eest!

